

"The Next Christendom" – udfordringer fra syd

Redaktør Mogens S. Mogensen

Ny Mission 13

Unitas Forlag
i samarbejde med
Dansk Missionsråd
2007

"The Next Christendom" – udfordringer fra syd

Ny mission nr. 13

Redigeret af Mogens S. Mogensen

© Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1D
2000 Frederiksberg
Telefon: 36 16 64 81
Fax: 38 11 64 81
E-mail: info@unitasforlag.dk

Udgivet i samarbejde med Dansk Missionsråd

1. udgave, 1. oplag

Omslag: Pedersen og Pedersen, Århus
Omslagsfoto: Allan Nielsen (processionen)
Kirkernes Integrationstjeneste (afrikakonference)
Jørgen Nørgaard Pedersen (JNP)

Tryk og layout: Rødding Bogtrykkeri ApS

ISBN: 978-87-7517-789-9

ISSN: 1399-5588

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af indholdet eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan eller med forlagets skriftlige samtykke.

Indhold

Den næste kristenhed - den næste kristendom - den næste kristne mission <i>Af Mogens S. Mogensen</i>	side 4
Mission fra syd – udfordring til nytænkning <i>Af Birger Nygaard</i>	side 9
Afrikanske kirkers deltagelse i globale missionsinitiativer – spørgsmål, udfordringer og modeller <i>Af Reuben Ezemadu</i>	side 27
Partnerskab i mission – set fra syd <i>Af David Zac Niringiye</i>	side 39
Kørt ud på et sidespor <i>Af Mogens Kjær</i>	side 44
Evangeliet i studenternes hænder <i>Af Sune Skarsholm</i>	side 51
Kristendom i Østeuropa på afrikansk initiativ: Kirken "Guds ambassade" i Ukraine <i>Af J. Kwabena Asamoah-Gyadu</i>	side 58
"The Global South" i Danmark <i>Af Hans Henrik Lund</i>	side 65
Vinden blæser fra syd og øst - mission og fornyelse <i>Knud Jørgensen</i>	side 72
Johannes Aagaard in memoriam 1928 – 2007 <i>Af Lars Mandrup</i>	side 84

Den næste kristenhed

- den næste kristendom

- den næste kristne mission

Af Mogens S. Mogensen

Den næste kristenhed

I over tusind år har Europa været centrum for kristendommen, og med god ret er der blevet sat lighedstegn mellem Europa (og senere også Nordamerika) og kristenheden. En typisk kristen var en hvid europæer, og kristendommen blev længe betragtet som den hvide mands religion. Denne situation ændrer sig hastigt i disse år. I bogen *The Next Christendom. The Coming of Global Christianity* fra 2002 gør den engelske religionshistoriker Philip Jenkins det klart – også for andre end missionsinteresserede, som længe har lagt mærke til udviklingen – at kristendommens tyngdepunkt i løbet af det 20. århundrede har forskubbet sig fra nord mod syd. I dag finder vi langt over halvdelen af verdens kristne i Afrika, Latinamerika og Asien, og den typiske kristne er i dag en fattig kvinde i en landsby i Nigeria eller i et brasiliansk slumkvarter.

Mens kristendommen er på tilbagegang i den gamle kristenhed i nord, udvikler der sig i disse år en ny kristenhed i syd. Omkring år 1500 var omkring 94 % af alle verdens kristne europæere, og ved den moderne missionsbevægelses start for godt 200 år siden boede stadig 87 % af alle verdens kristne i Europa og Nordamerika. Den moderne missionsbevægelse, som også danske missionselskaber især i det 20. århundrede har bidraget til, lykkedes i så høj grad, at kristendommen for første gang i dens historie for alvor er blevet en global religion. De kristne kirker i syd, som opstod i kølvandet på missionselskabernes arbejde, vil om få år repræsentere 2/3 af alle verdens kristne.

Det er en ny situation, som vi skal til at se i øjnene og vænne os til at leve med, at vi her i Vesten hører til mindretallet, mens de nye kirker i syd og øst nu udgør flertallet. Som Birger Nygaard gør opmærksom på i sin artikel "Mission fra syd – udfordring til nytænkning", så har vi hidtil i nord siddet på både majoriteten og magten. Nu er majoriteten overgået til de kristne i syd, og med tiden vil de sandsynligvis også få magten.

Væksten i kristendommen i syd har imidlertid ikke været problemfri. Flere har gjort opmærksom på, at kirkerne ikke altid har formået at sikre oplæringen af de mange nye kristne. Et resultat er nogle steder en kristendom, som er 100 mil bred men kun en tomme dyb.

Den næste kristendom

Ganske vist blev kristendommen i vid udstrækning formidlet til Afrika, Latinamerika og Asien af vestlige missionselskaber, men da evangeliet slog rod på disse kontinenter, viste det sig, at kirken i syd ikke blev en tro kopi af den vestlige original. Den gambianske missionsforsker Lamin Sanneh har gjort opmærksom på det helt karakteristiske træk ved kristendommen, nemlig dens radikale oversættelighed ind stadig nye kulturer og social kontekster. Når kristendommen oversættes – eller kontekstualiseres – er det det samme evangelium, der bringes til menneskers hjerter gennem deres modersmål, men samtidig udfolder kristentroen sig på ny måder, og bringer dermed nye dimensioner og aspekter af evangeliet for dagen.

I sin bog fra 2006, *The New Faces of Christianity. Believing the Bible in the Global South*, analyserer Philip Jenkins denne proces. I syd sker der en transformering af den kristne tro, bl.a. fordi bibelen bliver læst og tolket på andre måder, end vi er blevet vant til i Vesten. Kristne i syd har tilsyneladende meget lettere ved at identificere sig med den verden, der afbildes i Bibelen, en verden præget af sult og sygdom, fattigdom og eksil, og hvor åndsmagter er en del af menneskers hverdag. Som Knud Jørgensen peger på i sin artikel, "Vinden blæser fra Øst og Syd – mission og fornyelse", og som missionærer i mange år ikke har kunnet undgå at bemærke, så er den næste kristendom i syd mere konservativt evangelikal og karismatisk/pentekostal end den gamle vestlige kristenheds kristendomsforståelse. Philip Jenkins gør opmærksom på, at det, der især deler kristne i nord og syd, er spørgsmålet om åndelige magter og deres indflydelse på menneskers daglige liv.

Ud fra egne erfaringer som missionær i Etiopien er det Knud Jørgensens opfattelse, at der for kirkerne i nord både er inspiration og fornyelse at hente fra kirkerne i syd. Med et citat fra professor i missions-teologi ved Menighedsfakultetet i Oslo, Tormod Engelsen, siger han: "Rejs til Rom og Athen og studer *fortidens* kirke; rejs til Kuala Lumpur og Addis Ababa og studer *fremtidens* kirke – på godt og ondt".

Mogens Kjær glæder sig i sin artikel med den sigende titel, "Kørt ud

på et sidespor", over, at kristendommen er blevet så udbredt på den sydlige halvkugle, som tilfældet er, og over, at kristendommen udfolder sig helt anderledes end hos os, men rejser samtidig spørgsmålet, "Hvad har folkekirken egentlig til fælles med den næste kristendom i syd?" Spørgsmålet er, om forskellene trods alt er for store til, at vi virkelig kan lade os inspirere af denne anderledes kristendom i syd.

Den næste kristne mission

Den moderne missionsbevægelse var en bevægelse fra den gamle kristenhed i Europa og Nordamerika til Afrika, Asien og Latinamerika. Fra "den kristne verden" til "den hedenske verden".

I 1792 skrev den moderne missionsbevægelses fader, den engelske baptist William Carey, "An Enquiry into the Obligation of Christians to use Means for the Conversion of the Heathen". Blandt de "midler til omvendelse af hedningerne", som blev brugt, var missionsseksstrukturen. Når den officielle kirke ikke ville engagere sig i denne mission, måtte grupper af lægfolk organisere sig i foreninger, der kunne stå for udsendelsen af missionærer til de områder, som nu var blevet åbnet for evangeliet gennem koloniseringen af Afrika, Asien og Latinamerika.

En naturlig følge af, at kristendommen har oplevet så stor vækst i syd, mens der har været en markant tilbagegang i Europa, er, at også missionens tyngdepunkt nu har forskubbet sig fra den gamle kristenhed i nord til den nye kristenhed i syd. Mens for eksempel Afrika i 200 år primært har været modtager af missionærer fra Europa og Nordamerika, er Afrika blevet centrum for en mangfoldighed af sendende missionssekskaber. Den nigerianske professor og missionsleder Reuben Ezemadu gør i sin artikel, "Afrikanske kirkers deltagelse i globale missionsinitiativer – spørgsmål, udfordring og modeller", opmærksom på, at Afrika i disse år er gået fra at være en "missionsmark" til at blive en "missionsmagt". I dag er der afrikanske missionssekskaber, der hver sender mange hundrede missionærer ud, ikke blot i Afrika, men også til andre dele af verden. Og det samme gør sig gældende i Asien og Latinamerika. Spørgsmålet er, hvordan missionssekskaber i nord, også danske missionssekskaber, skal forholde sig i den nye situation, hvor de ser ud til at blive overhalet af disse nye missionssekskaber i syd. Har den gamle kristenheds missionssekskaber stadig en rolle at spille?

Den anglikanske biskop fra Kampala, Uganda, David Zac Niringiye, advarer i interviewet "Partnerskab i mission – set fra syd", mod den

triumfalisme, der kan ligge i at tro, at mens centrum for kirke og mission tidligere var i Europa og Nordamerika, så har kirkerne i syd nu overtaget magten. "Gud virker i hele verden. Gud er ikke regional". I vor - også kirkeligt - globaliserede tid er der tale om mission fra alle steder og til alle steder. Biskoppen udfordrer missionselskaberne til at arbejde tværkulturelt i mission gennem partnerskaber med kirker i syd for derigennem at afspejle Guds rige i al dets mangfoldighed. Missionselskaberne i nord har også en rolle at spille mht. sammen med fx afrikanske kirker og missionselskaber at hjælpe kirken i nord til at forstå sig selv som en kirke i mission. Mange vestlige missionselskaber er imidlertid hildet i det paradigme, at "mission er fra Vesten til resten. Dette ligger så dybt i deres gener, at det ikke er til at ændre. Til disse vil jeg sige: Det er tid at lukke forretningen."

Historisk set har kristne studenterbevægelser i vesten spillet en stor rolle for verdensmissionen. I artiklen, "Evangeliet i studenternes hænder" giver Sune Skarsholm eksempler på, hvordan kristne studenter i Afrika nu engagerer sig stærkt i mission. Danske missionselskaber udfordres til at overveje, hvordan de kan samarbejde med kristne studenterbevægelser om mission både i Afrika, Asien og Latinamerika, men også herhjemme.

Johannes Aagaard, der døde tidligere på året, var en af de første, der med vægt gjorde opmærksom på, at kirken var i en missionsituation i Danmark. Da de nyreligiøse bevægelser, med inspiration fra hinduisme og buddhisme i Asien, slog ind over Vesteuropa i 1960'erne, engagerede han sig selv og kaldte samtidig kirken til at engagere sig i dialog og mission. I bogens sidste kapitel skriver Lars Mandrup et mindeord over Johannes Aagaard, som i 30 år var redaktør af denne skriftseries forgænger, Nordisk Missionsskrift

Missionen er kommet tilbage til Danmark og det øvrige Europa også på en anden måde, nemlig i form af returmission, dvs. at de nye kirker grundlagt af fx europæiske missionselskaber nu selv sender missionærer til Europa. I artiklen, "Kristendom i Østeuropa på afrikansk initiativ: Kirken "Guds ambassade i Ukraine"", giver den ghanesiske professor i afrikansk kristendom J. Kwabena Asamoah-Gyadu et af de mest overraskende eksempler på returmission. Nigerianeren Sunday Adelaja har i Kiev, Ukraine, grundlagt en kirke med 20.000 medlemmer. Der er i dag mange afrikanske menigheder i Europa, men det specielle ved denne menighed er, udover dens størrelse, at 90 % procent af medlemmerne er

ukrainere. Forfatteren konkluderer, at "genoplivningen af kristent nærvær på de nordlige kontinenter [kan] vise sig at være et af de områder, hvorpå Afrika kan yde nogle af sine største bidrag til den globale landsby i det nye årtusinde."

Også i Danmark oplever vi disse år, at kristne indvandrere fra syd begynder at præge kirkelivet. Som Hans Henrik Lund i artiklen "'The Global South' i Danmark" beskriver det, er der i dag omkring 150 migrantmenigheder i Danmark, og hver tredje kirkegænger i København er i dag nydansker. Allerede nu ser vi, hvordan fx afrikanske kirker begynder at tiltrække danskere. Med tanke på danske kirker og missionselskaber udtrykker en afrikansk præst det sådan: "Vi er høsten af den sæd, I såede for mange år siden. Nu kommer vi for at give tilbage."

I år udgav Philip Jenkins den tredje bog i sin trilogi om kristendommens fremtid, *God's Continent: Christianity, Islam, and Europe's Religious Crisis*. Er lysestagen ved at blive flyttet fra Europa til Afrika, Asien og Latinamerika? Er Europa på vej til at blive Eurabia? Hvordan det religiøse landskab i Europa vil se ud i år 2050, er vanskeligt at forudsige. Jenkins forudser, at kirken i Europa går vanskelige tider i møde, men han ser trods alt så mange håbstegn for kristendommen i Europa, at han konkluderer, at "Guds kontinent stadig har mere liv i sig end nogen for få år siden ville have troet muligt".

Johannes Aagaards konklusion var, at en kirke uden mission er en død kirke, og "Er der ikke mission i livet, er det spild af tid!". Kirkerne i syd, og immigranter og missionærer fra syd, er i den henseende en udfordring for den gamle kristenhed.

Mission fra syd - udfordring til nytænkning

Af Birger Nygaard

"Den nigerianske og kinesiske kirke vil gerne indbyde jer til fest i Jerusalem i år 2020 for at fejre udviklingen af nye missionsbevægelser i hvert land fra Nigeria og Kina til Jerusalem."

(Timothy Olonade, 2006)

I disse år foregår der et kolossalt skift i verdenskristenheden. I mange århundreder har den gamle kristenhed i Vesten udgjort det store flertal af verdens kristne, og det var herfra missionen udgik i de sidste 200 år. Nu er kristendommens tyngdepunkt rykket mod syd, og flertallet af verdens missionærer udsendes nu fra de kirker i syd, som snart udgør 2/3 af alle verdens kristne. Missionen fra syd er præget af spændende nye dynamikker, men denne nye missionsbevægelse står også over for en række store udfordringer og er i fare for at gentage nogle af Vestens missionsbevægelseres fejltagelser. Spørgsmålet er, hvordan missionsbevægelserne i nord kan indgå i nye partnerskaber med missionsbevægelserne i syd..

Jeg voksede op, mens verden stadig var intakt. I mit hjem levede vi med i Sudanmissionen og støttede det gode arbejde med at bringe evangeliet til hedningefolk i Nigeria. Vi havde fornemmelsen af at være med i et stort og vigtigt arbejde. Kristenhedens fremtid i Afrika var afhængig af, at vi ikke svigtede, men trofast støttede op omkring missionsvirksomheden på det "mørke kontinent". Som med Berlin-muren gav det en vis tryghed at kende rollefordelingen og vide, hvor grænserne gik.

I dag byder lederen af en af de nigerianske missionsbevægelser os så til fejring i Jerusalem i 2020.¹ Og han har noget at have det i. I dag er der over 50 millioner kristne i Nigeria, som har sendt over 5.000 missionærer til mere end 60 lande. Dette giver et grafisk billede af det kolossale skifte i global mission, som næsten ubemærket er sket i løbet af de sidste få år.

¹ Invitationen blev givet ved "World Evangelical Alliance Mission Commission"-konferencen i Sydafrika, juni 2006 – med en ligelig blanding af vision, alvor og humor.

For 20 år siden var der 10.000 missionærer fra Vesten i Nigeria. Det var naturligtvis dem, vi havde fokus på. Det var dem, vi understøttede, fik rapporter fra og bad for. De kunne løbende bekræfte os i, at man har brug for megen hjælp i Afrika. Det gav os et motiverende indtryk af vores egen vigtige plads. I dag er der mindre end 1.000 vestlige missionærer tilbage i Nigeria. En grund hertil er, at gamle, veletablerede vestlige missionselskaber i stigende grad er presset ressource- og mandskabsmæssigt. Men samtidig hermed har Nigeria udviklet en af verdens stærkest voksende missionsbevægelser. Europas største og hurtigst voksende lokalmenighed ligger i Kiev og ledes af – en nigeriansk præst, Sunday Adelaya (se artikel herom senere i bogen). Han har godt nok ingen præstuddannelse. Men som journalistuddannet ved han, hvordan man kommunikerer et budskab. De sidste 12 år har han etableret mere end 300 menigheder i over 30 lande. Hovedmenigheden i Kiev samler over 20.000 mennesker, næsten alle ukrainere.² Hans forkyndelses centrum er en stærk vision om Guds rige som verdens håb og som livsforvandlerende virkelighed. Menneskers liv ændres på det personlige plan, og kirkens engagement i samfundet bliver meget tydeligt på både socialt og politisk plan.

I dansk sammenhæng er det med denne udgivelse vist første gang, vi prøver at tematisere fænomenet *missionsbevægelsen ifra syd*. Det er sigende, at dette først sker på et tidspunkt, hvor denne missionsbevægelse mht. antallet af missionærer og i vitalitet allerede overgår den gamle missionsbevægelse fra nord. Vi taler altså ikke om et lidt eksotisk emne for de særligt akademisk interesserede. Vi taler om den store og nu størrelsesmæssigt dominerende virkelighed i verdenskristenhedens sendende mission i dag. Der er to gode grunde til vores manglende opmærksomhed. Dels at den nye missionsbevægelse i syd er vokset overraskende hurtigt og for os ubemærket. Dels at vi har så travlt med at opretholde vore egne systemer, at det ofte kommer lidt på tværs at skulle forholde os til en ny, stor virkelighed, hvor vi ikke selv er i centrum.

Bevægelsen er så ny, at der endnu ikke er skrevet samlede akademisk kritiske monografier herom. Der er tale om spontane globale bevæ-

² Se www.pastorsunday.com. At denne kirke primært er befolket af etniske europæere, er imidlertid en af flere undtagelser, idet de fleste etniske menigheder indtil videre består af immigranter til Europa. Men det er et slående eksempel på, at det ikke er umuligt for fx afrikanske missionærer at forme fællesskaber, der opleves relevante og tiltrækkende for mennesker med europæisk oprindelse.

gelse, som det er vanskeligt at beskrive over samme læst. Udviklingen er stærkest i miljøer, hvor der ikke er nogen stærk tradition for akademisk beskrivelse og dokumentation. De, der er involveret i missionsbevægelsen, lægger ikke meget vægt på akademisk refleksion. De er midt i noget, der opleves som en stor missionsvækkelse. Historieskrivningen kommer først efterfølgende. Der er hermed en parallelitet til udviklingen af den pentekostale³ bevægelse, som i dag skønnes at udgøre 500 millioner kristne. Den pentekostale bevægelse har kun lige fejret 100-årsjubileum. Og indtil for nylig har de fleste af os regnet den for et marginalt fænomen uden nævneværdig betydning. Men efter 100 år er pentekostale studier nu blevet et forskningsområde af stor betydning. Der udgives dusinvis af vægtige afhandlinger til dokumentation af denne verdensbevægelse, som måske er den væsentligste kirkehistoriske udvikling siden reformationen. Interessant er det også, at pentekostale bevægelser – i al deres bredde – er blandt de betydeligste aktører i den nye missionsbevægelse fra syd.

Vi er altså på et stadium, hvor vi ikke kan levere nogen dækkende beskrivelse af fænomenet, men må henholde os til, hvad observatører kan berette, og beskrivelse af nogle cases. Denne udgave af *Ny Mission* er derfor kun en første begyndelse. Over de kommende år udfordres vi i mission i Vesten til at gå i en dybere interaktion med de nye missionsbevægelser og se og lære gennem selvsyn og samarbejde med dem.

Philip Jenkins, *The Next Christendom*

Det var den engelske religionshistoriker Philip Jenkins, som med sin epokegørende bog *The Next Christendom*⁴ i 2002 chokerede det vestlige kristelige og kulturelle etablissement ved at påpege det kolossale skift, som verdenskristenheden undergår i disse år. Det gamle billede af kristenheden, symboliseret ved flotte katedraler og store teologiske biblioteker, kirker domineret af hvide velstående mennesker, afløses i disse år af et billede af en fattig brun kvinde i et brasiliansk slumområde eller en sort kvinde i en nigeriansk landsby. I en meget velskrevet og veldokumenteret bog beskriver han, hvad han med en vis populisme kalder "the next

³ Pentekostale kirker er pinsekirker.

⁴ Philip Jenkins, *The Next Christendom. The Coming of Global Christianity*. New York: Oxford University Press, 2002. Læs fx Hans Raun Iversens kronik herom i *Kristeligt Dagblad* den 22. sept. 2003 - www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/134898

christendom". Det er en kristenhed, som mange af os i Vesten ikke kan forstå og vil føle os ganske fremmede overfor, idet den trækker på kulturelle og åndelige traditioner, som for os er uvante. Men tallene taler deres eget tydelige sprog. Hvor vi hidtil har siddet på både majoriteten og magten, er der over den sidste generation sket et skifte, så kirken i syd nu udgør kristenhedens flertal. Stadig sidder vi i Vesten på en god del af magten. Men også den vil med tid og stund overgå til dem, der bærer kristendommens vitalitet i sig, mens vi i Vesten spiser vores arv op.

Brugen af ordet "ny kristenhed" er nok uheldig fordi dette ord i så høj grad er knyttet til det vestlige billede af en konstantinsk æra, hvor kirken blev statsreligion og førte sig frem under statens beskyttelse og med ikke-kirkelige magtmidler. Dette er ikke tilfældet i den nye kristenhed, idet denne kristenhed ofte vokser på trods af statsmagters gøren og laden. Ofte sker væksten i konflikt med og undertrykt af andre religioner eller politiske regimer. Ofte vokser denne kirke frem fra samfundets bund frem for dets top. I bund og grund er det måske denne anderledes-hed, der gør os i Vesten ukomfortable ved denne nye bevægelse. Det, som skulle forene os i verdenskristen enhed, hindres af de kolossale intellektuelle, kulturelle og økonomiske uligheder, som hersker mellem kirken i syd og nord.

"The Next Christendom" og mission

Når vi taler om mission i den nye kristenhed, er der slet ikke tale om noget usædvanligt. Mission er det, vi skal forvente af sunde kirker. Kirker er i sig selv udtryk for Guds mission. De folk, han har kaldt, sender han. Der er altså ikke tale om noget kvalitativt nyt eller en særlig teologisk indsigt, som sætter denne bevægelse i gang. Der er alene tale om, at de nye kristne kirker bliver bevidste om sendende missionsvirksomhed. Ligesom der var nogle fra Danmark, der forlod deres kultur for at forkynde evangeliet i Afrika, er der nu afrikanere, der bryder op for at forkynde det samme evangelium. Det er virkeliggørelsen af det nu snart gamle slogan, at mission er fra alle steder til alle steder. Ikke bare fra Vesten til resten.

Reuben Ezemadu beskriver i sin artikel i denne bog udviklingen af missionsbevægelsen i Afrika. Det begyndte med vestlige missionærers arbejde. Missionærerne havde i første omgang meget fokus på at uddanne afrikanske præster til kirkerne, mens der ikke var specifik vægtlægning på udvikling af afrikanske missionsbevægelser og tværkulturelle

missionærer. Kirkerne blev efterhånden selvstændiggjorte med afrikaniske ledere i spidsen. Vi gik ind i "partnerskabets" tidsalder, hvilket imidlertid ofte betød og stadig betyder, at vi fra Vesten – i den gode sags tjeneste – styrer ganske meget med vore penge. Så paternalismen er ikke afskaffet. Vi har stadig en god idé om, hvad der er godt for vore børn.

Men børnene er blevet voksne og flytter hjemmefra. De tænker selv og tager selv ansvar – også for kirkens mission. Denne emanciperings skyldes kun i mindre grad inspiration fra Vesten. Vi har vel ubevidst haft en fornemmelse af, at det vil skabe uklarhed over rollefordelingen, om afrikanere nu også skulle gå ind i tværkulturel global mission. De har jo nok at se til lokalt. Men afrikanere, latinamerikanere og asiater har selv grebet det: *Vi er alle kaldt til at være i mission – lokalt og indtil verdens ende.* Dette sker så i en tid, hvor opbrud og migration er stærkere end nogensinde. Da de første danske missionærer skulle sendes til Asien og Afrika, var det et stort logistik-projekt bare at få en missionær til Kina eller Nigeria. I dag er opbruddet næsten mere reglen end undtagelsen: Over halvdelen af verdens befolkning er i opbrud fra land til by. En stor del af verden er i intellektuelt opbrud fra gamle traditioner m.v. som følge af urbaniseringen, uddannelse og nyt arbejdsliv. Andre millioner er på flugt fra krig, forfølgelse og fattigdom. Og endelig er der flyvemaskiner og internet m.v., som gør transport og kommunikation meget lettere end tidligere.

Dette opbrud har sin egen dynamik på godt og ondt. Den nye kristenheds mission er en del af både opbruddet og dynamikken. Der er ofte tale om ny mission, der fødes midt i stor personlig og social smerte. Men netop bevidsthed om deltagelse i Guds mission kan fylde disse smertefulde opbrud med retning, mening, sammenhæng. Sociologer og psykologer kan sikkert udvikle store teorier og forklaringer om årsag og virkning. Indefra i bevægelsen opfattes det hele som tegn på Guds hånd og Guds vej for sin kirke i netop vores tid.

Omfang – karakteristika - strukturer

Hvad taler vi om i tal og statistik? Det afhænger af, hvad vi spørger om, og hvordan der regnes.⁵ Derfor skal vi være varsomme med tallene. De kan blot være med til at give os en idé om, at vi taler om meget store skift.

⁵ Som bedst gennemarbejdet kilde anbefales World Christian Database (www.worldchristianitydatabase.org). Nøgledata herfra offentliggøres hvert år i januar-nummeret af *International Bulletin of Missionary Research*.

I år 1900 var 80 % af kristenheden at finde i Vesten. I dag er samme tal under 45 % og kristenheden i syd er hastigt på vej mod til at udgøre 2/3 af alle kristne i verden. "World Christian Database" anslår, at der globalt er op mod 1/2 million tværkulturelle missionærer. Antallet af missionærer i syd udgør nu et flertal heraf. Man regner med, at der i syd nu er over 4.000 missionsselskaber.

En god del af missionsbevægelserne udvikler sig inden for etablende kirkesamfund, både på kirkesamfundsniveau og via enkeltmenigheder. Det sker naturligvis i mega-samfund som den katolske og anglikanske kirke. Men også i de protestantiske "mainline" kirker og de nyere protestantiske kirkesamfund, hvor ikke mindst de, der er af pentekostal/karismatisk tilsnit, er i førertrøjen med stærk visionær forkyndelse og udfordring til mission. Danske missionsselskaber vil gennem samarbejdsorganer som fx "Lutheran Mission Coordination" i Tanzania have en vis kontakt med udviklingen og begyndende partnerskab med syd-missionsinitiativer. Det ligger i bevægelsens natur, at den til stadighed former nye grupper og kirkesamfund, hvilket er en væsentlig årsag til, at vi nu taler om op mod 40.000 kirkesamfund i verden. Der er forskellige årsager her til såsom splittelser pga. raceforhold, teologiske uoverensstemmelser eller pga. karismatiske profetskikkelser, som skaber en platform for sig selv. Andre årsager er at finde i sociale, kulturelle og sproglige forhold, som ikke i sig selv er skismatiske.

Herudover udvikles – som det er sket i Vesten – en række para-kirkelige organisationer og bevægelser, som bærer en god del af missionsvirksomheden. Kristelige studenterbevægelser har altid haft en stor rolle at spille. Studentertiden er anledning til både dygtiggørelse og til at rejse vision for mission. Der dannes missionsorganisationer med forskellige specialiserede profiler, missions-mobiliseringstiltag, understøttelsesgrupper, organisationer for missionærtræning m.v.

Der er på hvert kontinent tale om forskelligartede missionsbevægelser, som udvikler sig parallelt i hhv. Sydamerika, Afrika og Asien. Der er ikke nogen superstruktur, som søger at ensrette udviklingen. I det initiativrige landskab kan et missionsselskab i dag begynde med én person og en email-adresse. Men der er talrige netværkskontakter, som forbinder mennesker og bevægelser og gensidigt påvirker udviklingen og idégenereringen. Ligesom der for 100 år siden blev dannet en række nationale missionsråd i Vesten, sker der nu en lignende udvikling i syd i et forsøg på at koordinere indsatsen bedst muligt, opsamle erfaringer, lytte og lære

og generere ny vision og engagement. De gamle kirkeråd (fx "All African Christian Council") har vist sig ikke at være velegnede til at fungere som sådanne missionsråd). Som eksempler på sådanne kontinent-dækkende netværks-bevægelser kan nævnes:

Afrika: "Movement for African National Initiatives" (MANI) - MANI er en relativ ny organisation, som har samlet en række af de mest dynamiske missionsgrupper om mission både i og uden for Afrika. Der er tale om et løst netværk, der går på tværs af mange forskellige kirke- og missions-traditioner. I dette netværk arbejdes målrettet med at planlægge og opkvalificere den afrikanske missionsindsats på forskellig vis. I 2006 samlede MANI 600 missionsledere fra 50 forskellige lande til fælles refleksion over missionsopgaven i Afrika og Afrikas rolle i global mission. Se mere herom på www.maniafrica.com.

Indien: "India Mission Association" (IMA) - IMA blev etableret med fem missionsorganisationer i 1977. I dag har IMA over 200 medlemsorganisationer, der tilsammen repræsenterer 20-30.000 missionærer. Fokus for IMA er især de mange etniske grupper i selve Indien, som fordrer tværkulturel mission pga. sproglige og kulturelle barrierer. IMA beskæftiger sig med en lang række opgaver, som vi også kender fra missionsråd i Vesten: at forstå det store billede, undervisning om mission, relationer mellem kirker og missionselskaber, lederskab, kapacitetsopbygning, organisatorisk og personlig ansvarlighed, partnerskab, tænketanke, samarbejdsaftaler, aftaler om arbejdsdeling, standard for missionæromsorg, finansiering af mission m.m. Arbejdet med at nå ud i alle hjørner af Indien tages meget alvorlig. Der sættes navn og adresse på folkegrupper og områder, der endnu ikke har levedygtige kirker. Disse områder får prioritet, når der udsendes missionærer. Se mere herom på www.imaindia.org.

Sydamerika: "Cooperación Misionera Iberoamericana" (COMIBAM) - Netværk for 26 nationale missionsråd i Sydamerika. Målsætninger og funktion meget lig MANI og IMA. Se mere herom på www.comibam.org.

Kina: Back to Jerusalem - Denne bevægelse er et eksempel på et initiativ af en noget anden karakter end ovennævnte, men hører med i det brogede billede. For en del år siden hørte vi de første rygter om "Back to Jerusalem"-bevægelsen blandt kristne i Kina. Denne bevægelse er udtryk for,

at også kirken i det ellers så religiøst set lukkede Kina begynder at tænke verdensmission. Visionen er at sende 100.000 kinesiske missionærer på vandring mod Jerusalem – og undervejs drive missionsarbejde. Et kikk på landkortet vil vise, at en sådan vision vil føre missionærer til store dele af den muslimske verden. Det er endnu uklart, hvor meget hold, der er i visionen. De første missionærer er rejst, fx til Pakistan. Forlader man på denne måde Kina, kan man aldrig komme tilbage. Endnu er der slet ikke tale om 100.000 missionærer, men kun en vision herom. Og endnu ved vi ikke helt, i hvilken grad denne bevægelse er mere drevet af propaganda i Vesten end egentlig bevægelse i Kina. Men det er givet, at vi kan forvente, at den stærkt voksende kinesiske kirke med tiden kan blive en meget stor aktør i tværkulturel mission. P.t. er mulighederne ikke store pga. den politiske kontrol i Kina. Men dette kan ændre sig med Kinas gradvise åbning i forhold til omverdenen. Se mere herom på www.backtojerusalem.com.

Skønt syd-missionen arbejder specifikt og lokalt, er der i høj grad tale om en globaliseret bevægelse. Med missionærer i over 60 lande har den nigerianske missionsbevægelse en naturlig global tilgang, som inkluderer både andre lande i syd og i Vesten. Vestens gamle rolle som overdommer er hermed til en vis grad sat ud af spillet, og vi må kæmpe lidt med at finde vores egentlige størrelse og rolle i den nye, globaliserede kristenhed. Nye missionsgrupper i Brasilien taler direkte med tilsvarende missionsbevægelser i Afrika om nye fælles initiativer i Asien og Europa. Der er tale om et "internat" af bevægelser, hvor der ikke findes én server, men hvor mange servere placeret over hele verden bidrager til kommunikation og den fælles helhed.

Kirkelige og teologiske grupperinger

Selv nye bevægelser har deres inspiration et sted fra. En missionsforståelse opstår ikke spontant, men er et resultat af sådan påvirkning. Man vil derfor finde en række forskellige missionsteologier, afhængig af konkret kirketradition. I den moderne vestlige missionsbevægelse i det 19. og 20. århundrede var der stærk indflydelse fra personer som William Carey og Herrnhuterne og senere fra bevægelserne, der førte til missionskonferencen i Edinburgh i 1910.

Billedet i syd er mere broget i dag. Der kan ikke peges på én førende inspiration, hvilket skyldes den utrolige bredde af traditioner. Fælles

og af central betydning er selvfølgelig den store bog om Guds mission, Bibelen.⁶ Men herudover er det klart, at katolikker ikke trækker på samme inspirationskilder som uafhængige "health and wealth gospel"-grupper. Følgende kategorier findes, men listen påstår ikke at være udtømmende.

- a) De store traditionelle kirkesamfund. Mange katolikker, anglikanere, lutheranere m.v. vil primært være inspireret af de traditioner, de kommer fra. Men man vil også finde fx lutheranere, der modtager vigtig inspiration fra karismatiske grupper.
- b) Traditionelle og nye evangelikale kirketraditioner og missionsbevægelser. Der er her tale om videreførelse af den gamle missionsbevægelse fra Edinburgh 1910 og Billy Graham-traditioner med fokus på *at nå til verdens ende med evangeliet*. (Ovennævnte missionsråd vil ofte repræsentere denne gruppe, der dog også har deltagelse fra gamle "mainline" kirkesamfund).
- c) Uafhængige traditioner inspireret af vestlige eller ikke-vestlige karismatiske forkyndere. Denne kategori vil ganske ofte befinde sin inden for "health and wealth"-forkyndelsestraditionen. Fra Vesten er tyskeren Reinhard Bonnke kendt for sine korstog, der samler millioner i Afrika. Mange andre for os ukendte afrikanere, asiater og sydamerikanere har spillet lignende roller og har bl.a. lagt grunden til pinsebevægelsens kraftige spredning og vækst.
- d) Uafhængige kirker som "African Instituted Churches". Man kunne måske også sætte Kinas kirke i denne kategori. Men både den officielle kirke i Kina og uregistrerede kirker er som regel præget af vestlige teologiske traditioner.

Interessant er det, at missionsbevægelsen i syd ikke i nogen bemærkelsesværdig grad har udviklet en egen teologi. De uafhængige afrikaniske kirker er vel det nærmeste man kommer selvstændige teologiske

⁶ Se Philip Jenkins, *The New Faces of Christianity: Believing the Bible in the Global South*. New York: Oxford University Press, 2006. Foredrag på Københavns Universitet, maj 2006 over denne bogs tema er at finde på www.kristendom.dk/medier/lydfiler/jenkins.

nybrud. Men ellers vil man ofte finde troen forklaret formelt med de samme grundelementer, som man vil finde i (konservative) kirker i Vesten. Man har i udstrakt grad lært og lånt af det, der er blevet overleveret fra vestlig mission. Der sker dog en kontekstualisering, hvor fx et element som helbredelse naturligt inkluderes i forkyndelse og praksis mange steder. Og generelt vil en syd-missionær jo forstå sin egen kulturtradition meget bedre end en vesterlænding. Derfor vil der i den konkrete forkyndelse være særlige vægtlægninger, skønt teologien formelt set er overtaget udefra.

Man er stadig på vej med at forholde sig til ikke-kristne traditioner og religioner i det omgivende samfund. Som et resultat af mange vestlige missionærers trang til at fordømme megen lokal tradition som ugudelig befinder en del af den nye kristenhed sig i et teologisk og kulturelt vakuum, hvor de ikke får troen og livet til at hænge godt sammen. Vestlig religionsteologi synes i den sammenhæng ikke at være til nogen særlig hjælp. Der er således fremdeles brug for en styrkelse af bestræbelserne på at finde frem til at udtrykke troen i kontekstuelle vendinger og former.

Syd-missionens dynamikker

Missiologisk set er det spændende at iagttage, hvordan syd-missionens praksis adskiller sig fra det, vi gør fra Vesten. Skyldes den kraftige vækst, at man har fundet helt særlige måder at være i mission på? Igen står vi over for et meget broget billede, hvor det ikke er muligt at give noget samlet svar, men der kan peges på en række indikatorer. Metodetænkning er i høj grad et vestligt fænomen. Selvfølgelig har enhver mission en metode. Men det er nok mere frugtbart at aflæse metoden deskriptivt end at bruge den præskriptivt som en særlig missionsstrategi.

- a) Overordnet set lærer kirkehistorien os, at der er tider med nybrud og tider med forfald. Det, vi oplever netop nu, synes at være et nybrud af en størrelse, vi bare ikke har været kendt med tidligere, fordi kristendommen er blevet global. Tidligere tiders vækkelser har i sammenligning hermed ofte haft lokal karakter. Men vi er i dag vidne til nybrud mange forskellige steder i verden.
- b) Det er altid spændende at være med i nybrud. Entusiasme og vision har ikke blik for, hvad der er umuligt, men trodser barriererne. Mange unge lader sig derfor inspirere til at blive missionærer.

Og mange drager af sted spontant – ofte uden en sendende kirke og fast form for understøttelse. Dette fører nogle gange til de rene katastrofer og personlige tragedier. Men andre lykkes med det – og må klare sig igennem ved at blive en del af de samfund, de drager til. Man ser også hele familier, som rykker teltplæne op og flytter til et lokalsamfund uden en kristen kirke, hvor de bosætter sig på helt normal vis, arbejder, lever, får børn. Og gennem års konsistent personligt vidnesbyrd – og forkyndelse, når det er muligt – får de en lille kirke etableret, som så vokser til. En sådan familie er ikke nødvendigvis sendt. Og den bliver slet ikke understøttet udefra. Men dens grundlæggende motivation er at se en ny kirke etableret et sted, hvor evangeliet ikke tidligere er blevet forkyndt. Tusindvis af den slags familier bliver til en stor missionsbevægelse, skønt der ikke er en eneste "missions-krone" i foretagendet.

Den globale migration må i den sammenhæng ses som en ikke uvigtig del af den nye missionsbevægelse. For nogle begynder migrationen med missionskaldet. For andre begynder det med en tilværelse som flygtning – som kan lede til en forståelse af sig selv som missionær. Blandt kristne danske immigranter, både flygtninge og forretningsfolk, vil man finde nogle, der har et sådant kald til mission i Danmark.

- c) Hermed er vi ved en meget vigtig faktor: Mission plejede at være fra den rige til den fattige del af verden. Dette har i høj grad præget form og indhold af vestlig mission de sidste 200 år. Når vi taler om mission fra syd, er dette forhold i de fleste tilfælde vendt om. Og det giver nogle helt andre dynamikker. Der er ikke tale om at "gøre noget for de fattige". Der er tale om, at "de fattige" går bud til fattige og rige med et gratis evangelium, der koster alt. "Prosperity"-forkyndelsen fremstiller godt nok evangeliet som genvej til rigdom. Men det dominerende billede i den nye kristenheds mission er evangeliets evne til at tænde håb og skabe fornyelse. Der vil ofte være tale om en mission uden magt, idet missionsbevægelsen hverken har penge eller politisk/social magt at dele ud af. Dette er fjernt fra det, der driver vores sendende mission fra Vesten i dag. Vores fokus på omkostninger og finansiering af mission er så dominerende for vores missionstækning, at det er vanskeligt for os at forestille os mission uden penge. Vore missionsstrategier er i me-

get høj grad dikteret af, hvad vi kan skaffe penge til. Tanken om at være i mission uden penge forekommer os nærmest som overåndeligt sværmeri.

- d) Missionærerne betaler en høj pris for at efterleve deres kald til mission. Det er den pris, missionærer altid har betalt for at bryde op fra familie og lokalsamfund for at gå ind i en anden kultur. Men hertil kommer, at man mange steder slet ikke har den understøttelse og sikkerhed, som vi kender fra vore missionselskaber. Der er i dag tusindvis af unge kristne, der får kald til mission i muslimske samfund eller blandt fundamentalistiske hinduer. Mange må indstille sig på martyrium – ikke fordi de vil det, men fordi det er en del af virkeligheden i kristen mission. Også i dag.

Udfordringer i missionsbevægelsen i syd

Fremvæksten af kirken og missionsbevægelsen i syd er først og fremmest en kilde til glæde over, at evangeliet kan tale til mennesker til alle tider og i alle kulturer. Philip Jenkins peger på, at der med den nye kristenhed i syd netop ikke er tale om en vestlig, undertrykkende, religiøs bevægelse. Men evangeliet opleves netop som *gode nyheder* for denne verdens fattigste og udstødte. Og kirkens evne til at igangsætte social transformation er enorm, såfremt befalingen om at elske Gud og næsten slår dybe rødder.

Men glæden over det, der sker, betyder ikke, at der ikke er store udfordringer for den nye missionsbevægelse. Der er en række elementer, der kan og skal kritiseres. Selvfølgelig er den nye kristenheds mission ikke en lille lyserød sag uden fejl og mangler. Modne, ansvarlige ledere for bevægelsen i syd er de første til at gå foran med kritik. De ser klare, hvor det halter og forbedringer fordres. Det giver derfor mening først at lytte til disse syd-lederes selvkritik.⁷ De ser ofte de samme problemer, som vi ser udefra. Men de har retten til at kritisere deres egen sammenhæng på samme måde, som vores opgave primært er at kritisere det, vi selv er i gang med.

Ny-kolonialistisk tankegang. De fleste syd-missionærer har en adfærd med nødvendig ydmyghed over for opgaven og over for de mennesker

⁷ I det efterfølgende er især lyttet til Rueben Ezemadu, MANI, i Afrika, og K. Rajendran, India Mission Association.

og kulturer, de sendes til. Men der er også missionsgrupper, som fører sig frem på ny-kolonialistisk vis. Mest markante er missionsbevægelserne fra Sydkorea og fra Nigeria. De har selvfølgelig noget at have deres stærke selvfølelse i, idet de kommer fra store missionskirker, der har været i kraftig vækst i mange år. De har nu tusindvis af missionærer spredt over det meste af verden. Disse missionærer er ikke gode til at tage kontakt og samarbejde med eksisterende kristne grupper og handler ofte kulturelt utilpasset.

Med vore snart 200 års erfaring ryster vi lidt på hovedet over, at de tilsyneladende må gøre nøjagtig de samme fejl, som vestlige missionærer gjorde i begyndelsen. Vi undrer os over, om der ikke er en måde, hvorpå de kunne trække på vore fejltagelser og dermed selv styre uden om dem. Men det er muligt, at der er en lovmæssighed om, at enhver bevægelse skal begå sine egne fejltagelser først. Denne generelle kritik betyder selvfølgelig ikke, at der ikke er mange positive undtagelser. Sunday Adelajas kirke og bevægelse i Kiev er et eksempel på en nigeriansk missionær, der kom til Ukraine. Han lyttede, lærte, blev en del af folket og har nu en helt uventet stor tjeneste i forhold til ukrainere. Det er måske sigende, at han slet ikke blev sendt som missionær, men blot var gæstestuderende, der med den baggrund begyndte at arbejde blandt ukrainere.

Triumfalisme og fundamentalisme – voldelig konfrontation. Når man er en del af en stærkt ekspanderende bevægelse, ligger faren for triumfalisme lige om hjørnet. Nogle gange er triumfalismen teologisk begrundet. Fremgangsteologiske retninger gør sejr, sundhed og fremgang til en vigtig del af selve evangeliet, der forkyndes. Nok så ofte skyldes triumfalisme og fundamentalisme dårlig uddannelse og en snæver kirketradition, hvor man ikke har blik for tilværelsens og verdens sammensatte og komplekse natur. Der forkyndes et forsimplet evangelium, som i sin påståelighed og intensitet og form kan vække provokation, modstand og foragt. Når afrikanske kirker i Europa ikke i nævneværdig grad har gennemslagskraft i forhold til europæere, skyldes det bl.a. former for fundamentalisme, som ikke oversætter evangeliet til de nye kontekster, men gentager, hvad der har virket rigtigt i egen kultur og sammenhæng.

Missionsrådene i syd arbejder med dette problem. Meget mission sker i ikke-missionsvenlige kontekster med tiltagende nationalfundamentalisme og anti-konversionslovgivning. Her kan det blive katastrofalt, hvis man har et sprogbrug og en fremfærd, som på både menneskeligt og religiøst plan bliver anledning til den vold, som desværre er en al

for almindelig del af religion i dag. Ikke mindst religionsmødet med islam kalder på megen visdom og omtanke. I store dele af Afrika og Asien er islam ikke bare en fjern religion, men en væsentlig eller dominerende del af kulturen og samfundsapparatet. Det er et problem, at mange missionsstrategier og -metoder stadig er præget af vestlige modeller og mønstre. Disse modeller har simpelthen ikke religionsmødet indbygget i sig på den måde, et multireligiøst samfund fordrer. Der er derfor et meget stort behov for, at missionsteologer i syd træder i karakter og genererer både religionsteologi og udvikler praksiser, som kan fungere på ikke-voldsfremkaldende vis i disse religiøst komplekse samfund.

Overfladisk kristianisering. Det er et hyppigt brugt udtryk, at meget af den nye kristenhed er "*a hundred miles wide and one inch deep*". Det giver sig selv, at det tager tid at udvikle samfund, hvor evangeliet på et dybt niveau påvirker både enkeltpersoner og samfundsstrukturer. Der har været langt fra Gorm den Gamle til velfærdssamfundet i Danmark i dag. Men problemet er, at mange i den nye missionsbevægelse lægger så meget vægt på kvantitativ vækst, at man ikke tager oplæringsopgaven tilstrækkeligt alvorlig. Missionsteoretisk kan man sige, at man bør høste, når markerne er modne til høst. Og det sker mange steder. Men meget af høsten kan gå tabt, såfremt discipelskabsbefalingen (det, vi ofte misvisende kalder dåbsbefalingen) ikke tages alvorligt. En ganske stor del af afrikansk kristenhed er således allerede "nominelle kristne" – kristne af navn, men uden aktiv trospraksis og fordybelse i troens væsen og konsekvenser. Kan vores europæiske negative specialkompetance på tomme kirker mon være til hjælp i resten af verden, for at de kan undgå at ende, hvor vi nu er? På den anden ende af skalaen finder vi kristne med stor nidkærhed, men uden megen forstand, som hermed bliver lette ofre for populisme og kætterier.

Manglende missionæromsorg. Ofte vil der ikke være tilstrækkelige ordninger for udsendte missionærer fra syd. Missionæromsorg lyder i den sammenhæng som et vestligt fænomen og en del af de seneste generationers forkælethed og klynkeri. Men det er faktisk et stort problem i Afrika, at missionærer ofte sendes (eller rejser ud på egen hånd) uden tilstrækkelig støtte. Her skal man ikke alene tænke på missionærens eget ve og vel. Men fuldt så meget på de sociale strukturer, som missionæren stadig er en del af. Missionæren kan stadig have et ansvar for sine gamle forældre og kan ikke regne med, at andre sociale strukturer sørger for dem. Så det, at missionærer holder op i utide, er slet ikke forbeholdt vest-

lige missionærer. I en global undersøgelse om missionæromsorg fra hhv. "gamle sendende lande" og "nye sendende lande"⁸ blev det blotlagt, at der er fuldt så mange missionærer i syd som fra nord, der holder op i utide eller brænder ud. Ikke mindst relationer til netop familien angives som årsag hertil.

Finansiering af syd-missionen. Med nu over 200 missionselskaber og 30.000 missionærer i "India Mission Association" er der kamp om penge fra de kirker, som vil understøtte den sendende mission. De vanskeligheder, vi i Vesten kender omkring finansiering af mission, er kun større i syd. Byrden lettes til dels ved, at missionselskaber og kirker i Vesten viser stigende interesse for finansielt partnerskab med de nye missionselskaber fra syd. Hos os lyder det godt, at vi kan ansætte 50 syd-missionærer for det, det koster at udsende én dansk missionær. Og meget taler for, at vi bør udvide dette partnerskab. Men faren er selvfølgelig, at kirkerne i syd ikke lærer at udvikle de nødvendige støttestrukturer, og syd-missionen dermed sælger deres frihed til vestlige finansieringskilder. Sammen med den voksende missionsbevægelse er der derfor et påtrængende behov for at udvikle kirkernes evne til at tage ansvar for de missionærer, der udsendes.

Lederskab og organisering. En del af finansieringsproblemerne har at gøre med svigtende udvikling af modent lederskab og tilstrækkelige strukturer for de sendende bevægelser. Det betyder også, at der mange steder vil være problemer med nødvendig ansvarlighed og tillid, fx omkring håndtering af penge. Man vil kunne finde alle mulige former for misbrug. Dette punkt er ét af de steder, hvor der er et stort behov for, at vestlig mission investerer i uddannelse af nye missionsledere i syd. Der er ingen tvivl om, at Vesten stadig har meget at byde på til resten af verden på dette område.

Udfordringer til missionsbevægelsen i nord

Megen missionsvirksomhed fra nord er ikke blevet nævneværdigt påvirket af udviklingen af de nye missionsbevægelser i syd. Eksisterende partnerkirker vil gøre meget for at bevare relationerne til missionselskaber uændret. Og i dansk mission er der en stor tradition for trofasthed over for eksisterende partnere. Det er derfor muligt at fortsætte disse eksiste-

⁸ Se David W. Taylor, *Too Valuable to loose – Exploring Causes and Cures of Missionary Attrition*. Pasadena: William Carey Library, 1997.

rende relationer uden at lade sig påvirke af de spændende potentialer, der ligger i et samarbejde omkring syd-kirkernes tværkulturelle mission. Men er det en rigtig prioritering i lyset af den dramatiske udvikling af mission i og fra syd? Ledere i de nye missionsbevægelser i syd lægger ikke skjul på, at de ofte oplever interessekonflikter mellem gamle og nye sendende bevægelser. De føler, at vi vogter på vore gamle positioner og berettigelse, mens de ihærdigt søger at bane vej for egen position og mission. Det er fatalt, hvis en udvikling, der i høj grad kalder på samtænkning og synergi, udvikler sig til ny splittelse i kristenheden.

Næsten alle ovennævnte udfordringer kalder på, at den nye mission i syd og den gamle mission i nord finder ind i nye former for partnerskab, hvor der arbejdes med disse, og hvor vi gennem relationerne lærer at forstå vore respektive roller i en globaliseret, økumenisk verdensmission bedre. Det sidste, vi må sige, er, at kirken i syd nu har taget over, og at vores rolle derfor er udspillet. For mere end nogensinde er partnerskab nødvendigt. Mulighederne for sunde partnerskaber med de nye missionsbevægelser er gode, idet det nu er åbenlyst, at missionen i syd ikke er passiv modtager, men bidrager med en ny dynamik og initiativrigdom, som langt overgår, hvad vi formår. Der er derfor slet ikke tale om et partnerskab, som primært har med penge at gøre. Hovedindholdet er gensidig læring og inspiration: at vi påvirkes af syd-missionens gå-på-mod og sammen med den finder nye veje frem i verdensmission. At vi finder det frem fra vore gemmer, som syd-missionen endnu er svag på: 200 års erfaring i tværkulturel mission og vores erfaring inden for ledelse, organisation, teologisk uddannelse, m.v. Og måske ikke mindst, at vi deler af erfaringen med på godt og ondt at være gammel kristenhed.

Grundlæggende skal vi prøve at forestille os nye partnerskabsmodeller, hvor vi bryder op på det gamle mønster med *mission i nord – kirke i syd* til nye partnerskaber med *mission i nord – mission i syd*. Mission skal ingenlunde forstås i modsætning til kirke, idet kirke og mission hører sammen. Men der er tale om, at vandreapostolatet i nord i højere grad begynder at spille sammen med vandreapostolatet i syd omkring fælles udfordringer i forhold til de mere end 2/3 af verdens befolkning, der ikke bekender sig som kristne.

Dagsordenen foran os er mangesidig og kan bl.a. indeholde følgende punkter:

- Hvordan være proaktiv i tværkulturel mission i en post-kolonialis-

tisk verden, hvor religiøs konflikt let fører til had og vold? Specifikt relationen til islam. Fredsbevarende indsats.

- Nye, bæredygtige missionsmodeller, som bidrager med væsentligt nyt i forhold til de sidste 200 års vestlige sendelsesmodeller og -mønstre (fx migration, forskellige former for teltmagermission, Jesus-troende i andre religiøse kulturer, m.v.).
- Udfordringer i at forkynde evangeliet til den stærkt voksende mellemklassebefolkning i verden (Indien, Kina, Østeuropa, Sydamerika, m.v.).
- Udfordringer omkring kristen oplæring og efterfølgelse - "deep level conversion". Bedømmelse af samfundsmæssige implikationer af kristianisering.
- Kirkens enhed og katolicitet midt i et væld af kulturer og udtryksformer.
- Missionæromsorg.
- Udvikling af lederskab og organisation til at bære syd-missionen og dens missionærer.
- Retur-mission - hvordan modtage missionærer fra syd i den gamle kristenhed?

Der er ikke nogen slagen vej at følge for at bringe samtalen og samarbejdet i stand. Vi er i en spændende pionérsituation, hvor vejen må formes, efterhånden som vi går ad den. Der, hvor der er tale om eksisterende partnerskaber, vil der ofte være tale om en gradvis udvikling fra, hvor man er netop nu. Men man kan også sidde fast i et ufrugtbart partnerskab, hvor eneste fornuftige mulighed er trække sig og begynde et nyt sted. Mhp. nye muligheder vil det være en meget god idé at dyrke relationer til de missionsråd m.v., som allerede er etableret i syd. Der er gode muligheder for at mødes med og lære af disse ved konferencer m.v. Man vil her møde modne ledere, som er interesseret i helheder frem for enkeltgruppers særinteresser.

Et vigtigt element i den nye virkelighed er, at grænsen mellem "indre" og "ydre" mission udviskes yderligere. En del af opgaven vil bestå i at byde missionærer fra syd velkommen til Europa. Til en begyndelse kan vi koncentrere os om de 150 migrantmenigheder, som allerede er i Dan-

mark. I mange af disse menigheder er der en passion for også at være i mission i forhold til etniske danskere. De vil have en vanskelig indgang hos os, hvis vi ikke er med til at forberede vore kirker og samfund på deres entre. Samtidig vil vi have en vigtig rolle at spille i formidlingen af europæisk kultur- og trostradition til disse nye missionærer. Ligesom vi måtte det i Afrika, må de hos os lære de basale lektioner omkring kontekstualisering.

Biskop David Zac Niringiye påpeger i interviewet i denne bog en meget vigtig faktor: Mission må fremover altid være multikulturel. Når vi arbejder alene eller bare bilateralt, er der altid en fare for, at vi kommer til at vægtlægge vore egne særtraditioner frem for at demonstrere, at evangeliet og kirken er meget større end vores egen tradition. Rent missionstrategisk bliver dette meget vigtig, når vi skal arbejde i sensitive områder. Irak-krigen m.v. har gjort det vanskeligt for vesterlændinge at arbejde alene i muslimske områder. David Zacs pointe er, at kristen mission antager en anden karakter, når man ser, at den kristne tro ikke er defineret af én bestemt etnisk eller national (vestlig) gruppe. Dette er en udfordring til både økumenisk tænkning og opgør med vore nationale missionstraditioner. At arbejde sammen med den nye kristenheds missionærer vil givetvis være en udfordring for vores stammementalitet. Vi vil ofte tænke, om de dog ikke kunne opføre sig lidt mere dansk. Men netop blandingen af folk af alle stammer og racer og kirketraditioner vil i sig selv være en central del af vidnesbyrdet i fremtidens mission.

Birger Nygaard, f. 1959, cand. theol., MA missiologi, er landsleder for Areopagos Danmark. Han har været generalsekretær for Dansk Missionsråd fra 1994-2000 og herefter generalsekretær i International Association for Mission Studies fra 2000-2004. Han er p.t. involveret i ledelse af Edinburgh 2010 studieprocesser, som over de næste par år skal lede frem til fejringen af 100-året for Edinburgh 1910 verdensmissionskonferencen.

Afrikanske kirkers deltagelse i globale missionsinitiativer - spørgsmål, udfordringer og modeller⁹

Af Reuben Ezemadu

Det afrikanske kontinent går i disse år fra at have været en missionsmark til selv at spille en afgørende rolle mht. udsendelse af missionærer. I disse år tages der en række spændende missionsinitiativer af afrikanere, der nu er meget bevidste om deres rolle i kirkens verdensmission ikke bare i Afrika, men også i andre dele af verden. Mange forskellige kategorier af missionærer engageres i mission, og der arbejdes med en række forskellige missionsmodeller. Der er imidlertid stadig brug for partnerskaber mellem vestlige og afrikanske missionsselskaber.

I de studier, Philip Jenkins for nylig har udgivet under titlen *The Next Christendom* (2002), forudsiger han "den store forskydning af centrum for protestantisk kristendom" fra nord til syd, fra Vesten til Resten, og fra de baser, der traditionelt har været sendende, til målområderne for denne sendelse. Nogle af tegnene på denne udvikling er følgende:

Store kristne samfund

En af Jenkins' markante iagttagelser er, at tre af de ti lande, der har "de største kristne samfund" i verden i dag, ligger i Afrika, nemlig Nigeria, Den Demokratiske Republik Congo og Etiopien. De øvrige fordeler sig med to i henholdsvis Asien, Sydamerika og Europa, samt et i Nordamerika. Han forudsiger også, at i 2025 vil de kristne i Afrika (633 mio.), Sydamerika (640 mio.) og Asien (460 mio.) (i alt 1.733 mia.) tilsammen udgøre 66,5 % af det anslåede samlede antal kristne i verden (2,6 mia.).

Disse forudsigelser tyder på, at Afrika (sammen med de andre kontinenter i syd og øst) vil komme til at spille en meget væsentlig rolle i verdensmissionen i det 21. århundrede. Hvis kirken i Afrika vokser og ind-

⁹ Artiklen er oversat af Hanne Graulund fra "Issues, challenges and models of African churches' participation in Global Missions", *Connections Magazine*, Summer 2006. WEA Mission Commission.

tager en så strategisk position i den verdensomspændende kirke i det 21. århundrede, så vil der ikke mangle resurser til mission, og de høstfolk, der skal bruges i verdensmissionen, vil ikke mangle. Der er allerede en voksende erkendelse af disse forhold blandt afrikanske kirke- og missionsledere. Som følge heraf er de på vej med en række initiativer til at finde disse resurser og høstfolk, få dem engageret og sætte dem ind på en sådan måde, at den afrikanske kirke kommer til at opfylde det mandat, den har fået.

Fra missionsmark til missionsmagt

Det afrikanske kontinent, der hidtil har været missionsmark, er blevet en betydelig missionsmagt i dette årti. Afrikanske kirker, kirkesamfund og missionsorganisationer har allerede længe taget den udfordring op at nå afrikanske folkeslag og mere end det. De har skabt indenlandske missionsindsatser og -initiativer, missionsorganisationer, konfessionelle missionsstyrelser, missionsstrategier og -uddannelsessteder samt nationale missionselskaber, der ikke fandtes for halvtreds år siden. Dette gælder for alle områder af Afrika syd for Sahara. Afrikanske kirker og missionsorganisationer sigter også mod de særlige grupper, mål og modtagere, der ikke tidligere har fået mulighed for at høre evangeliet. Regionale og nationale alliancer (f. eks. "Ghana Evangelical Missions Association" og "Nigeria Evangelical Missions Association") samt alliancer på tværs af kontinentet opstår med henblik på særlige opgaver, som de så samler sig om i de områder af Afrika, hvor behovet for det er størst. Vi har også mange afrikanske missionærer, præster og evangelister, der arbejder for at nå befolkningsgrupper på andre kontinenter og er præster i kirker i andre lande uden for Afrika – nogle af disse kirker er for folk, der ikke er afrikanere (f. eks. pastor Sunday Adelajas kirke i Kiev, der har over 20.000 ukrainere som medlemmer). Kirken i Afrika har fostret fremragende ledere, der sætter deres præg på ledelsen inden for evangelisering og mission på verdensplan.

Vækst i nationale og lokale initiativer

Den afrikanske kirkes villighed til at bringe ofre for verdensmissionen kom meget klart til udtryk ved en rådslagning om indenlandsk missionsarbejde i Afrika for to år siden, hvor adskillige spændende missionsinitiativer blev afsløret. Rådslagningen var arrangeret af "Movement for African Initiatives" (MANI) med henblik på at "fremkalde, mobilisere og

mangedoble resurserne i Kristi Legeme i Afrika til opfyldelse af missionsbefalingen."

Rådslagningen fandt sted i en lokal kirke i Ibadan, Nigeria, ved navn "Glory Tabernacle"; kirkens 3000 medlemmer indsamler årligt, hvad der svarer til 150.000 kr., som hjælp til underhold af 200 missionærer. "Glory Tabernacle" er en model på en afrikansk kirke, der sender og underholder missionærer i det 21. århundrede. Der var over 200 missionsledere fra Nigeria, Benin, Togo, Ghana, Elfenbenskysten, Liberia, Sierra Leone, Gambia, Niger, Cameroun, Tchad, Gabon, Rwanda, Botswana, Etiopien, Tanzania, Malawi, Sydafrika og Mauritius. Der var også enkelte ikke-afrikanske observatører. Denne rådslagning skulle først og fremmest belyse og give eksempler på, hvad afrikanske indsatser og initiativer præsterer inden for *mobilisering, uddannelse og udsendelse til mission og samarbejde om finansiering*; samt få diskuteret, hvordan den slags indsatser kan øges, så man når længere med udbredelsen af Guds rige!

Kirken i Afrika bliver myndig

Den anglikanske kirke i Afrika, der går foran i en reformation af det verdensomspændende anglikanske fællesskab, erklærede for nylig, at "kirken i Afrika er blevet myndig". I en udtalelse, som de anglikanske biskopper i Afrika kom med efter den konference, de holdt i Nigeria fra 26. oktober til 1. november 2004, hed det endvidere, at: "... Kirken er nået ud over det stadium, hvor mission gik "fra Vesten til resten", til det, hvor mission går "alle vegne fra og alle vegne hen". Den tid er nu kommet, hvor kirken i Afrika tager fat på faldgruberne i sin nuværende teologiske og vestligt orienterede uddannelse ... og bidrager indsigtfuldt med sine særlige udfordringer set fra en afrikansk synsvinkel."

Ved at være lys og salt på markedspladsen

"The Fellowship of African Christian Economists" (FACE) er lige blevet dannet. FACE er en forening af kristne, der arbejder inden for økonomi og andre samfundsvidenskaber og er stærkt optaget af spørgsmål om udvikling og statsforvaltning i Afrika. I en erklæring om FACE's formål hedder det således: "Gennem vor forening af kristne økonomer kaldes vi til at bære vidnesbyrd om, at Kristus er Herre, og til at give udtryk for den holdning, at Gudsriget er nær, i den økonomiske politik og den statslige administration og gennem forvaltningen af de rigdomme, Gud har velsignet vort kontinent (Afrika) med."

Ved at kalde kirken i hele verden til at knæle

Den 15. maj 2005 blev "The Global Day of Prayer" fejret verden over af ca. 40 millioner troende på alle kontinenter. Det var et initiativ, der udgik fra kirken i Afrika og kaldte kirken verden over til at være med til at bede om, at evangeliets og Helligåndens forvandlende kraft måtte virke på de udfordringer, som dette kontinent og hele verden står over for. Den 4. juni 2006 var der næsten dobbelt så mange kristne verden over som i 2005, der deltog i dette afrikanske bøninitiativ.

Ved at tage det fulde ansvar for bibeloversættelse i Afrika

Der blev indkaldt til en kongres om bibeloversættelse i Afrika i Petermaritzburg i Sydafrika 19. - 23. september 2005 med det formål at arbejde med de udfordringer, man står over for ved oversættelse og udbredelse af biblen i Afrika, især da målet for den verdensomspændende organisation "Bible Translators" er at sikre, at biblen findes på alle de sprog, hvor der er brug for den, i år 2025. Kongressens formål var at "optimere de resurser, Afrika råder over til bibeloversættelse ved at fremme dialog og samarbejde mellem aktuelle og potentielle deltagere" (i oversættelse og brug af biblen i Afrika). Initiativtagerne erklærede, at "Bibeloversættelsen er blevet myndig i Afrika", og noterede, at indtil for nylig "er bibeloversættelse i Afrika blevet udført og derfor på en måde 'ejet' af vestlige missionærer; nu er Afrika imidlertid begyndt at overtage det fulde ansvar for denne opgave. Det er ikke bare sådan, at den første oversættelse af biblen til mange afrikanske sprog nu laves af folk, der har det pågældende sprog som deres modersmål, men der laves også nye (anden og tredje) oversættelser og studieudgaver som svar på de behov, kristne samfund giver udtryk for."

Det bedste er endnu i vente!

Det er et almindeligt træk ved den afrikanske kirke, at den vokser midt i åndelige kampe, fysiske begrænsninger, begrænsede resurser, samfundsomvæltninger og usikkerhed. Det er faktisk sådan, at kirken i Afrika lever under sådanne forhold og blomstrer i et sådant miljø. Kirken i Afrika bliver stadig mere en kirke i mission, selv om den står overfor begrænsninger, modstand og udfordringer. Den religiøse pluralisme, etnisk, kulturel og sproglig mangfoldighed, den faste tro på det overnaturlige, den stadige og udholdende ånd, fleksibilitet og kreativitet, nu styrket ved åndelig glød, som den afrikanske kirke befinder sig midt i, sætter den i

stand til at bidrage endnu mere til det endelige fremstød mod verdens-
evangelisering og -mission (om end i samarbejde og fællesskab med andre
dele af Kristi verdensomspændende legeme, især vore brødre i Asien,
Sydamerika, Mellemøsten og Centralasien, der oplever noget lignende).

Faktorer, der påvirker den afrikanske kirkes initiativer i globale missionsfremstød

- Der er et bemærkelsesværdigt fald i det antal missionærer, der kommer til Afrika udefra for tiden.
- Niveauet for finansiering og støtte, der ydes udefra til missions- og evangeliseringsprogrammer i Afrika, er faldende.
- Tilbagegang for spiritualitet og øget afstandtagen til vestlig kristendom på kontinentet er også meget stærke faktorer.
- Der er en stigende bevidsthed blandt afrikanske kristne og kirkesamfund om deres rolle i mission.
- Den profil, afrikanske præster og kirkeligt arbejde har inden for den verdensomspændende kirke, bliver mere markant, da mange af dem spiller en væsentlig rolle i ledelsen af en række internationale kirkelige organisationer og globale evangelikale netværk.
- Kirken i Afrika bliver også stærkere økonomisk, efterhånden som flere med mellemindkomster og flere succesrige forretningsfolk bliver evangelikale kristne rundt om på kontinentet.
- Det store antal afrikanske kristne, der emigrerer til Europa, Nordamerika, Mellemøsten og det tidligere Østeuropa, øger også den potentielle oversøiske afrikanske missionsstyrke.
- Øget stabilitet i de regioner og lande i Afrika, der hidtil har været meget ustabile, skaber et mere missionsvenligt klima i disse områder.
- Væksten i pinsekirker og karismatiske bevægelser og det, at budskabet om "rigdom og sundhed" er populært både hos den afrikanske elite og hos de undertrykte, baner vej for holistisk mission.
- De forskellige regionale og kontinentale grupperinger skaber muligheder for folks frie bevægelse over landegrænserne.

- Afrikas overflod af natur- og mineralressurser, der kan udnyttes og anvendes til udvikling af kontinentet, vil også smitte af på kirken.

Kritiske spørgsmål og udfordringer til afrikanske initiativer i mission

I kirken i Afrika er initiativer til mission i overvejende grad "drevet frem af missionsorganisationer", hvad der for det meste skaber unødige spændinger mellem missionsorganisationerne og de lokale kirker/kirkesamfund.

Den stærke indflydelse fra vestlige missionsmodeller og -mønstre mærkes stadig. Mange afrikanske kristnes og kirkelederes tankegang er stadig domineret af billedet af, at en missionær er "hvid" og kommer fra det fjerne udland, at mission er en opgave for kirken i det fjerne udland, og at redskaber og ressourcer til opgavens udførelse så også må komme derfra.

Der er også en udtalt konkurrence mellem de vestlige missionsstrukturer og dem, der vokser frem lokalt. Mens de fremvoksende missionsinitiativer hungrer efter rum og synlighed i det nye, Herren gør i og gennem sin kirke på verdensplan, kæmper de gamle for, at det bestående stadig skal være relevant og bevares. Det fører naturligvis til uhensigtsmæssige resultater og polarisering.

Islam vedbliver at være en stor og kritisk udfordring for ethvert initiativ til at gennemføre missionsbefalingen i Afrika. Den øges, når regeringsorganer og politiske kanaler der, hvor muslimerne er i flertal, bruges til at undergrave mission og evangelisering.

Samfundsøkonomiske problemer som HIV/AIDS, etniske spændinger og sammenstød, dyb fattigdom, politisk ustabilitet, korrupsion og andre onder er stadig åbenlyse trods alt, hvad der gøres for at bringe Kristi kærlighed til vort folk på en måde, der svar til deres holistiske behov.

Fremgangsteologiens uafbalancerede evangelium er så populært, at det i høj grad undergraver den afrikanske kirkes initiativer til at sende og understøtte egne missionærer, fordi flertallet af dem, der skulle drage ud, og af dem, der skulle sende dem, prioriterer og værdsætter de forkerte ting og ombytter evigheden med timelig vinding. Det har også noget at gøre med den overfladiske kristendom, der er bragt til Afrika og kaldes "en-mil-bredt,-men-en-tomme-dybt-syndromet".

Vi er heller ikke blinde for de åndsmagter, der kæmper om sjælene her. Vi mærker den modstand og de udfordringer, der kommer fra mør-

kets rige. Derfor er vi fast besluttede på at iføre os Guds fulde rustning og stride troens gode strid.

Udviklingsfaser i mission i Afrika

Vestlige missionsindsatser: Sker først langs kysterne og trænger derpå ind i landene; i nogle tilfælde udforsker de handelsveje og udnytter gunstige politiske forhold.

Læretid med begrænset mål: Afrikanere arbejder sammen med og under vestlige missionærer som medarbejdere, assistenter, hjælpere etc. for at få de forhåndenværende opgaver løst, ikke nødvendigvis med henblik på at inddrage dem i gruppen for at sikre kontinuitet.

Overdragelse med begrænset vision: Som følge af den nationalisering og planlagte overdragelse af ansvar til landets egne, der fandt sted i mange afrikanske lande, efter at de fik uafhængighed, overgav vestlige missionsorganisationer ledelsen af kirkesamfund til afrikanere med ringe eller slet ingen visioner om/forudsætninger for et missionsengagement; de skulle bare opretholde eksisterende institutioner og strukturer med begrænsede resurser og paternalistiske relationer, der fremmede afhængighed af Vesten og hæmmede lokale initiativer.

Afrikanske missionsinitiativer: Den missionsiver, der for tiden udspringer fra Afrika, bæres mere eller mindre af, at den afrikanske kirke opdager sig selv og definerer sit væsen og sin mission, og af, at den er fast besluttet på at overvinde alle de begrænsninger og klichéer, den er blevet påtvunget, og blive en legitim del af Kristi Legeme samt at opfylde sin opgave i Guds frelsesværk. Det følgende beskriver forskellige modeller og former for missionsstrukturer og -aktiviteter, der er udsprunget fra Afrika og trodser de vanlige beskrivelser af mission fra andre perspektiver.

Missionstendenser i Afrika

Der er nogle klare tendenser, der er karakteristiske for missionsinitiativer og -modeller i og fra Afrika:

Opmærksomheden på og engagementet i mission er tiltagende i kirkesamfund og lokale kirker. Selvom den afrikanske missionsbevægelse blev startet og drevet af afrikanske missionsorganisationer, er kirkesamfund og lokale kirker ved at se og indtage deres rette plads i missionsopgaven.

Der er stor spontanitet med hensyn til mission, en senden og dragen ud i og fra Afrika. Mange af dem, der drager ud, gør det, når og som Helligånden leder dem. Følgelig er de fleste af dem, der drager ud, ikke udsendt eller støttet af nogen gruppe, kirke eller organisation i traditionel forstand. De fleste af den art har dog haft stor succes i deres arbejde (for eks. Sunday Adelaja i Kiev, Ukraine). Der er også nogle kirkesamfund, der ikke følger de normale regler for at etablere effektive strukturer til at stå for udsendelse; de følger heller ikke den adfærdsnorm, der regnes for den bedste med hensyn til at tage vare på deres udsendte, og dog har de en støt strøm af højt motiverede frivillige missionærer, som spreder sig ud over verden og har succes med at plante kirker, først blandt deres egne folk i det fremmede og så blandt deres værter i landet (for eks. "The Church of Pentecost" i Ghana).

Missionsorganisationer, kirkesamfund og lokale kirker, der er med i mission i Afrika, viser initiativer til at definere, strukturere og gennemføre mission fra den afrikanske kirkes synsvinkel. Det har vist sig særlig klart i de kreative måder, hvorpå kirkesamfund og missionsorganisationer i Afrika beskrev og afgrænsede de målgrupper, de ville nå, og den bedste måde at nå dem på, de typer og former for støtte, der skulle skaffes, og hvordan det skulle gøres, samt arten og varigheden af den skoling, de skulle give deres missionærer, for at opfylde de mål, der var sat for perioden "AD 2000 & Beyond" (År 2000 og videre frem). Det er stadig karakteristisk for det meste af det arbejde, de sendende kirker og missionsorganisationer i Afrika gør i dag.

Nogle vestlige missionsorganisationer og globale netværk er i færd med at ændre deres struktur og indstilling, så de styrker, opmuntrer og leverer resurser til de kirkesamfund, de har skabt i Afrika, for at de kan tage missionsopgaver op og tage ansvar for resten af opgaven med at nå de unædede i deres lande og nå længere ud. I mange tilfælde definerer vestlige missionsorganisationer deres engagement og rolle i mission ud fra, hvordan det vil fremme og styrke den afrikanske kirkes mulighed for at opfylde sin del af opgaven.

At finde frem til høststyrkerne i og fra Afrika

Høststyrkerne i Afrika kan opdeles i flere kategorier, for eks. på den ene side styrker, der rekrutter, uddanner, udsender og støtter, og på den anden side styrker, der drager ud. Man kan også betragte høststyrkerne på følgende måder:

Høststyrken i Afrika. Det store og tiltagende antal evangelikale og pentekostale troende i Afrika udgør en slumrende, men mægtig høststyrke af folk, der kan skabe forandring, hvis de får kraft til at være sande vidner om Kristus ved at leve som forvandlede mennesker i samfundet. Det stigende antal missionsorganisationer og kirker i Afrika, der er engagerede i mission, såvel som de nationale og kontinentale evangelikale sammenslutninger, bevægelser og netværk, er gode tegn på, at den afrikanske kirke er ved at gøre sig sit potentiale for at føre an i globale missionsinitiativer klart.

Høststyrken fra Afrika. Troende (fagfolk og studerende) fra Afrika, der bor i udlandet, og missionærer og folk med kirkelige opgaver fra Afrika, der bor i resten af verden, er høststyrker, der kunne bibringes de rette visioner, så de bevidst kunne forankre den afrikanske kirkes rolle i den verdensomspændende mission i det 21. århundrede. Det stigende antal afrikanske ledere, der har ledende stillinger i globale netværk og opgaver inden for den evangelikale bevægelse, kunne også være fortrøpper for den afrikanske kirke i dens forventede rolle.

Høststyrken til Afrika. Trods nedgangen i missionærer og støtte til mission fra lande uden for Afrika, vil kirken i Afrika fortsat behøve hjælp og partnerskab med de øvrige dele af Kristi legeme for at opfylde sin opgave i det 21. århundrede. Strategisk partnerskab med organisationer, opgaveorienterede netværk, resursenetværk, nationale og regionale foreninger og personer med særlig ekspertise vil afgjort øge den afrikanske kirkes og dens arbejdes effektivitet til at spille den rolle, kirken i Afrika bør spille i verdensmission i dette århundrede.

Kategorier af "dem, der rejser ud". Blandt dem, der er draget ud på egen hånd, eller er blevet sendt af kirker eller missionsorganisationer til missionsmarker i og uden for Afrika, er følgende grupper blevet identificeret, og de vil fortsat være vigtige dele af høststyrkerne fra Afrika i det 21. årh.:

Karriere- og fuldtidsmissionærer. Det er dem, der har en klar og veldefineret forståelse af deres kald til tværkulturelle missionsopgaver, er uddannede til det og placeres langsigtet i det specielle område, de har kald til. Da de er fuldtidsengagerede i missionsopgaven, må de støttes af andre med et fast beløb til dækning af deres (og deres familiers) underhold samt til de opgaver, de arbejder med.

Teltmagermissionærer: Det er mennesker, der har en klar følelse af kald til mission på tværs af kulturer og måske på steder, hvortil der er

begrænset adgang. De skaffer sig træning i tværkulturel kristen tjeneste, men også en relevant faglig uddannelse, der kan give adgang til steder, hvor kun få kan komme ind, og som samtidig kan skaffe dem deres underhold lokalt, så længe de arbejder der.

Lykkejægere (handlende, forretningsfolk): Den slags mennesker rejser vidt og bredt og når frem til steder, der ikke er let tilgængelige for traditionelle missionærer. Deres forretningsforbindelser, klienter, kunder og kolleger er i reglen folk med indflydelse og magt og med forudsætninger for at skabe forandring i deres samfund og lande. Hvis de troende blandt disse "lykkejægere" bevidst opfordres til at være "Kristi ambassadører", hvor de end kommer på deres "lykkejagt", vil kirken i Afrika i dem få nogle, der på samme tid støtter mission og drager ud.

De, der jager "det gyldne skind": Hvert år forlader tusinder af unge afrikanere Afrikas kyster på jagt efter uddannelse i andre lande og verdensdele. Deres skolekammerater og lærere er kommende ledere og meningsdannere i deres respektive samfund og lande. Hvis disse afrikanske troende får den rette vision og motivation, kan de blive en stor styrke til opfyldelsen af den afrikanske kirkes opgave i det 21. årh. og spille den samme rolle, som studenter har spillet for missionsbevægelserne i tidligere tider. Pastor Sunday Adelaja er et glimrende eksempel.

Eventyrere: Det indbefatter de helt eller delvist ufaglærte afrikanere, der vover den ofte farefulde færd over land og hav til Europa og andre kontinenter i håb om at skabe sig en bedre tilværelse uden for det afrikanske kontinent. De troende blandt dem, der overlever strabadserne og omsider opnår en anstændig tilværelse i udlandet, kan blive nyttige redskaber for mission.

Fornøjelsesrejsende (afrikanske pilgrimme, turister, ferierejsende m.v.): Det er de afrikanere, der tilbringer deres årlige ferie og fritid væk fra deres traditionelle hjem og sted for at slappe af og/eller for at foretage sig noget uddannelsesmæssigt eller religiøst. De træffer også mennesker, der aldrig har mødt Kristus, og de kan blive den første epistel, disse mennesker får lejlighed til at læse. Denne slags troende kan ligefrem henlægge deres fornøjelsesrejser til steder, hvor de har mulighed for enten at opmuntre og støtte missionærer og deres arbejde i fjerne egne eller bruge tiden til selv at gøre noget blandt de unåde.

Eksperter: Det indbefatter højtuddannede, velkvalificerede fagfolk, hvis kvalifikationer og fag der er brug for i de fleste af de lande, der er lukkede for normalt missionsarbejde. Gud har brugt læger, sygeplejer-

sker, professionelle fodboldspillere, folk i olieindustrien, FN-ansatte, ansatte i transnationale selskaber m.v. til at nå ind bag lukkede døre og udbrede kendskabet til evangeliet selv blandt de kongelige i lande og riger, der modarbejder evangeliet.

Medlemmer af diplomatiet: Kristne, der arbejder på de diplomatiske missioner rundt omkring, eller er ansat af regeringer, internationale firmaer, FN-organisationer eller NGO'er og lignende, har visse privilegier, en vis immunitet og let adgang til at rejse ud og ind, noget, der kan udnyttes for Guds riges sag, hvis disse folk får de rette visioner og bliver tilskyndet til det. Fredsbevarende styrker, teknisk bistandspersonale, unge i civil "værnepligt", hjælpearbejdere og volontører m.fl. er alle aktiver for kirkens mission i Afrika og verden over.

Kategorier og modeller for missionsinitiativer i og fra Afrika

Kategoriseret efter oprindelse: Initiativerne til mission i Afrika kan identificeres som følger efter, hvorfra de er udsprunget:

Aflæggere af den mission, der kom fra Vesten: Dele af den ældre mission fra Vesten oprettede straks fra begyndelsen afrikanske eller nationale grupper til at arbejde sammen med sig især på lokalsprog og i sammenhænge, hvor det skønnedes mest hensigtsmæssigt og fornuftigt med en sådan struktur. Et eksempel er "The Evangelical Missionary Society" (EMS), der blev stiftet i 1949 af det, der dengang hed "Sudan Interior Mission", for at nå befolkningen i Midt- og Nordnigeria.

Uafhængige karismatiske og pinsevækkelsesgrupper: Det er de kirkesamfund og det arbejde, der er startet af afrikanere som svar på Helligåndens røre i deres forskellige lande og systemer. Disse grupper har været meget "missionerende" i deres arbejdsform, så deres medlemmer stiftede afdelinger af deres kirkesamfund der, hvor de selv kom hen. For eksempel "The Church of Pentecost" i Ghana.

Kristne ungdoms- og studenterbevægelser: Som på andre kontinenter har ungdoms- og studenterbevægelser i Afrika været fortrøpper for mission i og uden for Afrika. En hel del af de nuværende missionsorganisationer i Afrika er opstået i kraft af, at de evangelikale ungdoms- og studentergrupper havde visionære ledere. De fleste af kirkens og missionselskabernes pionermissionærer i Afrika har haft højere uddannelse. I dag har de nationale, regionale og kontinentale studenterorganisationer mission som et centralt fokus for deres aktiviteter og engagement. Eksempler er "FOCUS" i Østafrika, "Nigeria Fellowship of Evangelical

Students" (NIFES) og "Ghana Fellowship of Evangelical Students" (GHAFES).

Afrikanske missionsorganisationer: Det er missionsorganisationer, der er stiftet, ledes, i vid udstrækning finansieres og styres af indfødte kristne i et givet land med svage eller slet ingen forbindelser til vestlig mission. De fleste af den slags organisationer arbejder med forskellige former for mission på tværs af kulturer og i mange andre lande end deres eget; nogle samler sig dog om en speciel missionsopgave. Eksempler er "The Sheepfold Ministry" i Kenya; "Calvary Ministries" (CAPRO) i Nigeria; "Christian Missionary Foundation" (CMF) i Nigeria og "Adonai Missions International" (AMI) i den Centralafrikanske Republik.

Missionsafdelinger /selskaber under kirkesamfund eller lokale kirker: Nogle kirkesamfund og lokale kirker opretter nu, efterhånden som de bliver sig deres missionsansvar bevidst, egne strukturer til rekruttering, træning, udsendelse og underhold af missionærer fra deres kirker. Et eksempel er missionsafdelingen under "The Baptist Convention of Ethiopia".

Kategoriseret efter specialer: Den anden kategori har at gøre med de forskellige gruppers specialisering. Mens de fleste missionsorganisationer fokuserer på mobilisering, træning og udsendelse, er der en del afrikanske organisationer eller grupper, der specialiserer sig i støtte til mission, medier eller forskning. Eksempler på det første er "Gospel Bankers", "Mission Supporters League", "Christian Missionary Fund" og missionsenheden under "Hosanna Christian Guest House", alle i Nigeria. "The Media Village" i Sydafrika er ved at blive en stor mediegruppe til fremme af mission i Afrika, og "Inserve" (også i Sydafrika), der forsker i mission.

Reuben Ezemadu, der er fra Nigeria, er grundlægger af og international direktør for "Christian Missionary Foundation", som har over 383 missionærer i Nigeria og ni andre lande i Afrika og uden for Afrika. Fra 1983 til 1995 var han generalsekretær for Nigeria Evangelical Missionary Association. Ezemadu spiller en central rolle i Lausanne-bevægelsen og i en række andre internationale missionsfora. Han har skrevet og redigeret en række bøger om mission, bl.a. "Sending and Supporting African Missionaries in the 21st Century" (2005), "Models, Issues and Structures of Indigenous Missions in Africa" (2006).

Partnerskab i mission – set fra syd

Interview med David Zac Niringiye

Den anglikanske biskop Dr. David Zac Niringiye fra Kampala, Uganda, var hovedtaler ved Danske Kirkedage 2007 og blev her interviewet af Jørn Henrik Olsen og Birger Nygaard. På grundlag af lang erfaring fra både Afrika og Vesten udtaler David Zac sig med skarphed om både den fremvoksende kristenhed i syd og gamle missionsbevægelser fra nord. En ny forståelse og eksistensform må vokse frem i global mission, hvor vi kommer ud over traditionel stammetænkning og indgår i multilaterale partnerskaber, hvor alle giver, og alle modtager.

Hvordan ser du "The Next Christendom"-bevægelsen i kristenheden i dag?

Jeg er fascineret af Emmaus-beretningen med Kleofas og hans ven, som ikke kunne genkende Jesus, da han slog følge med dem på vejen. De kendte jo Jesus. Men nu kan de ikke genkende ham. Hvad holdt dem tilbage fra denne genkendelse? Var det, fordi det gik mod deres paradigme¹⁰, at Jesus skulle være der? Han var jo død og borte, og derfor var det ikke muligt for ham at være der. Han var blevet deres mareridt frem for deres håb.

På samme måde tror jeg, at vi må genoverveje de paradigmer, vi har opereret med i mission hidtil. Vores missionsindsats må i langt højere grad operere på tværs af de grænser, vi hidtil har fulgt. Det er dem uden for grænserne, der kan hjælpe os med at se det, vi ikke selv kan se.

Hvilke paradigmer har så afholdt os fra at se, hvad Gud gør? For det første har jeg det ikke godt med den store begejstring for "The Next Christendom"-fænomenet. Netop dette giver en slags depression i Vesten. "Gud har forladt Europa og virker nu i Afrika." Den anden side heraf er en ny triumfalisme i Afrika, hvor man nu siger: "Europa og Nordamerika plejede at være i centrum. Nu er det vores tur!" Men jeg tror ikke, at dette er, hvad Gud gør, og at denne tilgang er rigtig. "Next Christendom"-sproget (både begejstringen og depressionen) er grundet på et paradigme, som vi må genoverveje.

¹⁰ Et paradigme er et sæt af antagelser, begreber og værdier, som tilsammen udgør en måde at anskue virkeligheden på, og som er karakteristisk for et samfund eller en gruppe.

For mig at se er der en meget vigtig antagelse, som må gå forud, nemlig at *Gud virker i hele verden. Gud er ikke regional.* I den forstand begynder Bibelen med Moses ved tornebusken, hvor Gud netop siger, at han ikke er en stamme-gud. *Gud er!* Og han er fra evighed til evighed. 1. Mosebogs skabelsesberetning er på den måde svaret til Moses: Gud er alt, hvad der er. Alt skyldes Gud. "Next Christendom"-tænkningen grunder sig derimod på en stamme-forståelse af Gud. Den tankegang, at Gud nu er rejst til Afrika og har glemt Europa. For at komme ud over denne tænkning må vi grunde vores forståelse på Guds rige-paradigmet. Jesus kommer og forkynner evangeliet om Guds rige, om Guds suverænitet, som var, er og skal komme. Det har ikke med geografi at gøre. Paulus bygger sin Areopagos-tale på denne forudsætning (ApG 17, 24) – at Gud er og virker overalt i verden. Den kristnes første spørgsmål må derfor være: "*Gud, hvad gør du – både i Danmark og Nigeria?*"

Hvad er dine udfordringer til missionselskaber i nord i dag?

Da missionærerne kom til Afrika, kom de med en forståelse af Guds rige, som antog, at riget kun virkede, når der var en vis civilisation. Derfor havde man den uhellige alliance mellem "Commerce, Christianity, Civilization". Kristendom kunne kun opleves, når der var en europæisk civilisation at bygge den på. Ved Edinburgh-missionskonferencen i 1910 var udsigterne for Afrika dystre, fordi det var "det mørke, uoplyste kontinent". Men netop fordi Gud har virket i afrikansk kultur, inden missionærerne kom, har der været en stærk respons på evangeliet. Det er derfor vigtigt at spørge, hvad Gud gjorde inden missionærerne kom. Kan det spørgsmål mon hjælpe os med at se, hvad Gud gør i Europa i dag? Fokus er i dag ikke på den gamle kristenhedsperiodes optagethed af magt og vækst. Vi udfordres til at lede efter de egentlige Guds riges tegn. Disse tegn må vi også lede efter blandt muslimer og hinduer. Vores missionsopgave er at blive en del af det, Gud gør. Så jeg vil opfordre missionselskaber til at gå ind i denne spørgen frem for bare at afspille traditionen igen.

Der er årstider og tidehverv. De er ikke tilfældige, men Gud er foran. Når unge ikke trives i eksisterende kirkekulturer, er det så tegn på, at de kaldes til noget andet som fx at arbejde i migrant-kulturer? Når præsterollen i dag er under stærkt pres, er det så fordi Gud presser på, for at vi skal gøre op med det falske skel mellem åndeligt og sekulært, som denne opdeling er udtryk for?

Det er godt at lære af jeres unge og deres adfærd. I lang tid og i min generation har vi været meget optaget af ord og læresætninger. Derfor siger missionæren, at du må kunne læse for at kunne møde Gud. Unge i dag siger, at du kan møde Gud uden ord. Derfor er kunst og æstetik vigtig for unge: musik, dans, m.v. I den situation har Europa måske brug for at lære af den lange tradition i Afrika for brug af musik, og dans til at erfare Guds rige på en måde, som ord ikke kan. Dette eksempel illustrerer, at mission netop ikke er fra her til der. Men fra alle steder til alle steder.

Kernen i missionsorganisationers arbejde er ikke at forberede folk til at gå herfra og gøre ting et andet sted, men at sende mennesker ind i udveksling af erfaringer og ressourcer. Det er at sige, at du ikke kan være discipel uden at have erfaret noget af den anden, som er forskellig fra dig selv. Dette er i modsætning til stammetænkningen, hvor du netop kun har dig selv. Derfor må vi gennemtænke opdelingen mellem mission versus præstetjeneste, missionselskab versus kirke.

Vigtigt er det at få løst mission fra det stærke fokus på økonomiske ressourcer. Økonomi har været et stærkt fokus i europæisk kultur. Og dette fokus eksporteres ofte i mission, så man i Vesten har haft vanskeligt ved at lære andre værdier. Men ved den globale migration kommer afrikanske værdier nu tilbage til Europa. Er dette Guds måde at trodse stammekultur på og skabe forsoning mellem stammementaliteten i både nord og syd? Måske er islams fremvækst til gavn for evangeliet. Den vil hjælpe os med at stille spørgsmål til de gamle paradigmer, vi har arbejdet under. Kristendom har ikke med tal at gøre – men retfærdighed, fred og glæde i Helligånden – "shalom", gavmildhed. Måske er netop dette Guds tale til os.

En del er noget bekymret for triumfalismen i en del af "The Next Christendom". Hvad er dine kommentarer hertil?

Der er to former for triumfalisme. Den første er den triumfalisme, der er baseret på andet end Guds riges værdier og nåden. Den har at gøre med socioøkonomisk magt. Det er, når pengene sejrer, og den, der holder mikrofonen, har magten. Philip Jenkins' analyse er et skifte i denne triumfalisme, som tidligere i høj grad var knyttet til vesten, men som vi nu også ser i syd.

Den anden form for triumfalisme vil jeg snarere kalde triumf end triumfalisme. Den funderer sig i korsets sejr. Det er, hvor forsoning og tilgivelse og helbredelse sker. I relationer og i den enkelte. Denne form for

triumf er ikke til for at "bevise Guds kraft" (hvilket nogle helbredelsesbevægelser har fået helt galt i halsen). Men den er udtryk for, at mennesker føres ind i evangeliets fred og glæde. Denne form for triumf har også mennesker i Europa rigtig meget brug for. At se, at evangeliet kan virke forandring i relationer, tilgivelse, ægte kærlighed, glæde midt i smerten. Hvor sorte og hvide lever sammen, hvor arabere finder et hjem i Danmark, og kirker i Danmark er de første til at byde dem velkommen. Det er, hvor kirken åbner sig selv for forfølgelse, når kirken i retfærdighedens tjeneste undertiden må trodse landets love.

Missionsselskaber er forvaltere af ressourcer og er interesseret i, at denne forvaltning sker på bedst mulige måde. Hvad er din udfordring til dem? Hvordan ser partnerskab ud i dag? Hvordan være i partnerskab med nye missionsbevægelser fra syd?

Koreanere og nigerianere laver samme fejl, som Vesten gjorde – fordi de ikke er særligt gode til at lytte. Når de kommer til et sted, undlader de ofte at spørge, om der er andre kirker i byen. Det er at forveksle Guds rige med opbygning af eget imperium. Du bliver nødt til at lytte lokalt, inden du går i gang med et nyt arbejde.

Hvad er mission? Mission er ikke i sig selv den operation, som missionselskaber er i gang med. Mission er det, Gud gør i os. Mission er ikke at gå. Mission er en invitation: "*Kom, følg mig – jeg vil gøre jer til menneskefiskere*". Mission er derfor i langt højere grad en lejlighed til at lære kristen efterfølgelse.

Jeg vil gerne se missionselskaber i Danmark gå i partnerskab med menigheder i Danmark for over en periode at udsætte alle menighedens medlemmer for en anden kultur. Missionselskabet skal blot finde muligheder, for at medlemmerne kan gøre det. Det primære er at udsætte folk for, hvad Gud gør andre steder, så de kan lære heraf. Det er derfor meget vigtigt, at vi lærer at fungere i multi-kulturelle teams. Insister på, at du har folk fra flere steder med på holdet. For det reflekter Guds riges karakter. Ideen om, at man har et "dansk missionselskab", reflekterer simpelt hen ikke Guds rige, men vores egen stammementalitet.

Og missionselskaber må strukturere deres tjeneste til at kunne inkludere risiko – og ikke bare værne sig mod risiko. Hvordan kan vi være i mission i Tyrkiet uden at sætte noget på spil? Men netop i sådanne situationer bliver det vigtigt at arbejde tværkulturelt, så man ikke fremtræder som repræsentanter for fx en amerikansk Bush-kristendom,

men gennem den tværkulturelle sammensætning netop afspejler Guds rige i al dets mangfoldighed. Mission skal ikke bare repræsentere Vesten eller Afrika, men kirkens universalitet. Arabere må vide, at der er et andet Vesten, som arbejder sammen med afrikanere eller andre arabere. Tyrkerne vil måske dræbe amerikaneren. Men det bliver vanskeligere, når afrikaneren ved hans side insistere på at dø sammen med ham, fordi de er brødre. Verden må se denne enhed for at kunne tro. Det er realistisk, at der vil være en række martyrer, inden den arabiske verden vil begynde at forstå denne dybde i kristen enhed. Kristen enhed er ikke bare en frugt af evangeliet. Det er evangeliet.

Derfor har jeg et problem med mange kontekstualiseringsforsøg: når vi taler om Guds rige, skal vi tale til mennesker i et sprog, de kan forstå. Men vi skal også lære dem et nyt sprog. Det hele går ikke ud på bare at høre evangeliet på modersmålet. Kirkens virkelighed er, at jeg også lærer at dele mine dybeste følelser og tanker med personer, der kommer fra en helt anden sammenhæng. Dette er en essentiel del af kristen efterfølgelse.

Sporadisk ser vi sådanne partnerskaber udvikle sig: en presbyteriansk kirke i Californien, der arbejder sammen med anglikanere fra Uganda, og baptister fra Ægypten samt sydamerikanske kvinder i den samme mission. Men der er endnu langt at gå.

Jeg vil gerne se unge danskere komme til Kampala for sammen med unge i vore kirker at være i mission. Alle har ressourcer at give. Magt-konstellationerne ændres i sådanne partnerskaber. Vi afdækker det, vi ikke kan alene. Det kommer til at handle om mere end penge.

Jeg beklager at måtte sige, at der er en del gamle missionselskaber i Vesten, som ikke kan gå igennem denne transformation. Deres paradigme er, at mission er fra Vesten til resten. Dette ligger så dybt i deres gener, at det ikke er til at ændre. Til disse vil jeg sige: Det er tid at lukke forretningen. Det kræver mod. Missionselskabernes virke er en industri, som ikke let ændrer sig.

"The Next Christendom" er i sig selv ikke tegn på noget som helst. Vi må spejde dybere efter Guds riges tegn. Nye initiativer opstår i en ny verden og en ny tid, ofte midt i smerte og menneskelig nød. HIV/AIDS er således blevet et instrument for Guds rige i Afrika. Her ser man mennesker ligge på deres dødsleje fyldt af glæde og håb i stedet for frygt og desperation. Dette består Guds rige-testen!

Kørt ud på et sidespor

Af Mogens Kjær

De kirker, som danske missionselskaber, har grundlagt, ligner på godt og ondt i mange henseender den danske folkekirke, og derfor kan vi føle os godt hjemme, når vi besøger dem. Disse kirkers afhængighed af deres partnere i vesten og deres manglende inkulturation rejser imidlertid mange problemer. Den næste kristendom, som breder sig i syd, er ikke domineret af de kirker, som har bånd til den danske kirke. Det er derimod mere karismatiske kirker, og spørgsmålet er, hvad folkekirken egentlig har til fælles med denne kristendom i syd.

Vi glæder os meget over, at den kristne tro er blevet så udbredt på den sydlige halvkugle. Det medfører, at de fleste kristne ikke alene ser anderledes ud end os, og det kan man måske kun glæde sig over, men også at de er anderledes, og at de kristne kirker i stigende grad er meget anderledes end folkekirken. Er det et problem? Igen kan vi selvfølgelig glæde os over kristendommens mangfoldighed og dens formidable evne til at kunne oversættes til alle kulturer. Men vi bruger jo også mange ord om gensidighed mellem kirkerne, at vi har brug for hinanden, at vi kan hjælpe, inspirere og give hinanden liv, og så er det ikke uproblematisk, hvis udviklingen i nord går i en anden retning end udviklingen i syd. Vi er ved at blive kørt ud på et sidespor. Hovedsporet bærer en anden og en stigende trafikmængde. Vi kan glæde os over gode, åbne økumeniske relationer til andre kirkesamfund. Men som udviklingen er, bliver det svære for kristne i folkekirken at føle sig hjemme i kirkerne mod syd. Det grundlæggende spørgsmål i denne artikel er: Hvad har folkekirken egentlig til fælles med den næste kristendom i syd?

De store protestantiske kirker

De protestantiske kirker, som blev dannet efter reformationen har alle haft et omfattende missionsarbejde, og som resultat af dette, og ikke mindst lokale evangelisters arbejde, er der fremvokset meget store kirker på den sydlige halvkugle. Disse kirker blev sat i vej af missionærer fra nord, og da man jo dengang havde høje tanker om sig selv, hvilket jo ikke

længere er tilfældet, skulle den fremvoksende kristendom selvfølgelig formes i billedet af den overlegne vestlige kultur og måde at gøre tingene på. Så de nye kirker blev i høj grad kopikirker. Præsterne så efterhånden anderledes ud og brugte det lokale sprog til fuldkommenhed, men liturgien og musikken i kirken og måden at være kristen på lignede den derhjemme. Når vi derfor fra folkekirken har besøgt en luthersk kirke i Tanzania eller i Indien har vi kunnet føle os rigtig godt hjemme.

De nære venner

De store kirker i syd, som er udsprunget af mission fra de store protestantiske kirkesamfund i nord, kan vi føle et tæt fællesskab med, og det er forholdsvist nemt at dyrke gensidigheden. At der er kirker i syd, som ligner vores egen kirke så meget, er dog også et meget stort problem. De kæmper en bestandig kamp mod kritikere i deres lande, som beskylder dem for at være fremmede religioner, som er kommet fra Vesten og ikke har lokale historiske og kulturelle rødder. Situationen opfattes ofte sådan, at man er nødt til at forlade sin egen kultur og blive et vestligt menneske for at være kristen. Derfor har mange mennesker, som egentlig sympatiserede med kristendommen, ikke villet tilslutte sig kirken. De har fortsat villet være borgere og medlemmer af deres samfund, og har ikke ønsket at lade deres kulturs musik, kunst, danse, sange, digte, litteratur og fester tilbage.

Inkulturation

De store kirker i syd er ganske klar over problemet, som imidlertid er svært at afhjælpe. Der er i kirkerne megen konservatisme, og de kristne er blevet glade for den tradition, de er vokset op i. Der arbejdes dog også, især på et overordnet teologisk plan, med inkulturation. Den kristne tro har som sagt ingen problemer med at inkarnere sig i forskellige kulturer og blive en del af dem, men i praksis har de store kirker i syd svært ved at tage det store skridt. Man skal jo holde sig til det, missionærerne lærte dem i sin tid. Men der er da især kommet mere lokal sang og musik, hvilket vi kan glæde os over. Der synges ikke så meget Brorson og Kingo som tidligere. Problemstillingen går helt tilbage til oldkirken, hvor en af de store diskussioner gik på, om hedningene, som for en dels vedkommende var grækere og romere, skulle være jøder for at blive kristne. Det blev man efter ophedede diskussioner enige om, at det skulle de ikke. Vejen var banet for græsk kristendom og for dansk kristendom, så kristendom-

men blev en del af vores kultur og folkelighed. Således skulle kristendommen også blive en del af indisk og kinesisk kultur og folkelighed, så den ikke i så høj grad føles fremmed. Konsekvensen vil så også være, at jo mere kulturelt forskellige kirkerne bliver fra hinanden, jo mere fjerner de sig også fra hinanden.

Stagnerende kirker

Billedet af kirkerne i syd er meget varieret. Der er nogle af de store protestantiske kirkesamfund, som har vokset sig meget store, og som stadig er i vækst. Andre stagnerer eller er måske direkte i tilbagegang. Nogle af de kirker, som har bånd til Danmark, og som ikke udvikler sig, har gennem årtier vænnet sig til økonomiske bidrag fra Danmark, og det opmuntrer mennesker, som gerne vil have magt og adgang til økonomiske midler, til at søge ledende poster. Spørgsmålet om, hvordan man kan tilgode-se familie og venner, kommer til at fylde meget. Men hvor magt og penge går ind, går ånden ud. I andre kirker er der splid og spektakel, fordi toneangivende familier ikke kan enes, eller fordi der er alt for forskellige interesser i fællesskabet.

Nogle af de historiske protestantiske kirkesamfund i syd oplever medlemsflugt i større eller mindre grad. Det kan være i protest mod den måde, kirkesamfundet ledes på. Men den væsentligste grund er, at mange ikke synes, at en luthersk gudstjeneste formidler kontakten til det hellige. Gudstjenesten er mere luthersk skolestue, præget af undervisning og oplæring, måske tilmed fremført af en uengageret præst. En anderledes direkte formidling tilbyder hinduismen. Hinduer har altre i hjemmene, hvor der ofres blomster, frugt, brændes røgelse og bedes, og de har templer hvor der bringes offergaver og fremsiges bønner til diverse guder med hver deres fagområder, hvorigennem hinduer føler, de kan sikre sig at få det, de har brug for i livet. Vi kysser heller ikke hellige billeder, som de ortodokse kristne, for at få del i det guddommelige og blive velsignet. Det behov for velsignelse og for at få livskraft, som rigtig mange mennesker føler, imødekommes ikke i en luthersk gudstjeneste, så derfor går de andre steder hen.

Pinsekirkerne

Pinsekirkerne vokser kraftigt på den sydlige halvkugle. De er gode til at nå nye mennesker, og så oplever de stor tilgang fra de etablerede kirker. Oplevelsen i en pinsekirke er meget anderledes end i en traditionel lut-

hersk gudstjeneste. Der er enkle entusiastiske sange, hvor Gud prises, præsten er engageret og brændende, måske direkte råbende. Der er tilsyneladende tydelige tegn på Helligåndens tilstedeværelse, præsten er åndsfyldt, der er måske tungetale, folk gribes af ånden og ryster og falder om, der profeteres, og der bedes for syge. At der sker helbredelse ved bøn, er drivkraften i mange kirkers vækst. For her er der en kirke, hvor mennesker føler, at de får hjælp mod sygdom og fare, de fyldes med åndens kraft og bliver velsignet.

Danskere må jo ikke føle det samme behov, siden pinsekirkerne i Danmark ikke vokser.

Pinsekirkerne i de store byer i Asien er ofte ikke præget af inkulturation. De er ret vestlige, amerikanske, i deres stil og bruger ikke lokal musik, men amerikanske lovprisningssange. Andre er helt selvstændige og født i Asien og finder deres grundlag og retningslinier i Paulus' breve til korinterne, hvorfor de formodentlig på mange måder ligner den første kristendom. Så man kan sige, at den næste kristendom ligner den første, hvorimod vores gik sin egen vej. Den næste ligner den første ved i sin fundamentalisme at kopiere den første kristendom, ved at være karismatisk og ved, at troen på Jesu snarlige genkomst er et væsentligt træk i forkyndelsen.

Det kan også gå godt

Flere af de kirker, som har haft et tæt forhold til vestlig mission, klarer sig dog godt. Hos nogle af dem ved at have været åbne over for det karismatiske, så det er blevet accepteret og indarbejdet i kirkerne. Et godt eksempel på det findes i den madagassiske lutherske kirke, hvor en karismatisk hyrdebevægelse afholder særlige gudstjenester, hvor dæmonuddrivelser er et væsentligt element. At drive dæmoner ud er et tegn på Guds krafts tilstedeværelse, det passer fint ind i kulturen og er i overensstemmelse med Ny Testamente. Men igen må man sige, at når danskere fra folkekirken møder sådanne aktiviteter som en del af partnerkirkens arbejde, kan de have noget svært ved at forholde sig til dem. Hvad stiller vi op med dæmonuddrivelser? Så nok inkulturerer den madagassiske kirke sig og vokser, men slægtskabet med folkekirken bliver vanskelige at se. Selv om der selvfølgelig, når det drejer sig om det karismatiske, er et klart slægtskab med den del af folkekirken, som tilhører Dansk Oase.

Missionærer

Antallet af missionærer, der udsendes fra nord, er støt faldende. Antallet af missionærer, der udsendes fra syd, er kraftigt stigende. I det asiatiske arbejdsområde, jeg kender til, er det dog ikke de kirker, der har lange historiske bånd til Danmark, der udsender ret mange missionærer. Interessen for grænsesprængende mission må desværre siges at være noget begrænset i disse kirker. Der er derimod mange medlemmer af disse kirker, som lader sig udsende, men da deres egen kirke ikke er så aktiv på området, sker det gennem andre kirker eller missionsorganisationer. Nok noget optimistisk anslås det, at de indiske missionsorganisationer har udsendt omkring 40.000 missionærer til et arbejde internt i landet, hvor de går til unædede grupper. Så i dette tilfælde er det ikke samarbejdskirkerne, der kan inspirere folkekirken til at være mere i mission.

Livssyn

Den typiske repræsentant for den næste kristendom er en karismatisk kvinde i et slumkvarter i storbyen Chennai i Sydindien. Hun vil i sine leveforhold og i sit tilværelsessyn adskille sig ret så meget fra en almindelig folkekirkedansker.

Den amerikanske antropolog Paul Hiebert har arbejdet meget med forholdet mellem det moderne verdensbillede og den livsforståelse, mennesker i traditionelle kulturer har. Det moderne vestlige verdensbillede deler verden op i det materielle og det åndelige, og for et mindretal eksisterer kun det materielle. I den åndelige verden er Gud, det guddommelige, det der er større end os. I de traditionelle kulturer er der imidlertid et mødested mellem den åndelige og den fysiske verden. Skaberguden i det højeste er almindeligvis fjern fra menneskenes verden og har ikke med dagliglivet at gøre. Men i mellemfeltet, som er det vigtigste, mødes de åndelige kræfter med den synlige verden. Her opererer ånderne, her er der shamaner, medicinmænd, hekse og andre medier, her er der vel-signelser og forbandelser, ondt øje, ofre osv., dvs. alt det, der har afgørende betydning for dagliglivet og menneskets overlevelse. Det er hele den del af tilværelsen, hvor de åndelige kræfter manifesterer sig og griber ind i den synlige verden.¹¹

¹¹ Paul Hiebert har skrevet mange bøger og artikler, her henvises blot til en kort sammenfatning hos Bryant Myers, *Walking with the Poor*. New York: Orbis, 2005, s. 4-11.

Moderne vestlige mennesker er skeptiske over for denne forståelse og har noget svært ved at tro, at Gud svarer på bøn, og at Gud griber ind i vores liv. De fleste er stadig religiøse, men på en afdæmpet og noget skeptisk måde. Kirker i syd, der deler det moderne vestlige tilværelses-syn, har derfor svært ved at give svar på de spørgsmål og behov, der rejser sig på baggrund af de traditionelle kulturer. Det har de karismatiske og pinsekirkerne ikke, for der er der tegn på Gudsriget og mirakler. Behovet for livskraft er stort, og enhver kan se, at Guds kraft er til stede i disse kirker. Tegnene er derfor af afgørende betydning, som det var i begyndelsen (2 Kor 12,12).

Folkekirken og den næste kristendom

Den næste kristendom domineres altså ikke af de kirker i syd, som vi har haft bånd til, selv om de selvfølgelig hører med til billedet. Mange af dem ligner folkekirken med hensyn til faldende medlemstal og begrænset forståelse for mission. Det rejser spørgsmålet om, hvad danskere i folkekirken da kan føle af slægtskab og fællesskab med de kristne i syd, som tilhører de mere karismatiske strømninger i den næste kristendom. Hvad har vi til fælles med den indiske kvinde i pinsekirken i slummen i Chennai? Vi har naturligvis Kristus til fælles, og vi har grundlæggende menneskelige livsvilkår til fælles, men vil umiddelbart ikke føle os hjemme hos dem, og det vil de heller ikke, når de besøger en dansk folkekirke.

Det siges så tit, at redningen af kristendommen i nord skal komme fra syd. Men det er spørgsmålet, om afstanden mellem os ikke er så stor, at det ikke vil være muligt. Hotte gæster fra syd vil af mange blive set på som middelalderlige kuriositeter, som nu aflægger besøg hos oplyste mennesker, som ved bedre. Som repræsentanter for noget fremmed, som bare er for meget og ligger for fjernt. Det er måske bedre, hvis det ikke er alt for hot, sådan lidt afdæmpet, som vi er, men som repræsentanter for fromhed og spiritualitet, som medmennesker, for hvem Gud er en levende realitet i livet, som beder og læser i Bibelen, som beder for de syge, som opbygger venskaber og besøger andre i deres hjem, og som gerne deler det dyrebare og befriende evangelium med andre. Skal vi håbe på det? Har vi noget at bidrage med? Ja, bl.a. noget, som ikke er afdæmpet: Et fuldttonende, rent evangelium, som vi har lært det i vores værdifulde lutherske tradition. Folkekirken og alle andre kirker må selv finde deres vej, ved at evangeliet lutrer kulturen på stedet. På vores vandring vil vi så

også blive hjulpet og udfordret af medvandrende kirker. Og det er gensidigt.

Mogens Kjær, f. 1973, cand. theol., sognepræst i Herning og Søborgmagle, missionær i Nigeria 1978-85, missionssekretær i DMS 1985-89, koordinerende missionssekretær i Danmission 2001-2002, missionssekretær for Sydindien 2004-2007, generalsekretær i Danmission fra 2002.

Evangeliet i studenternes hænder

Af Sune Skarsholm

De kristne studenterbevægelser har spillet en afgørende rolle for kristendommens udbredelse mange steder i den tredje verden. Mens Mekane Yesus Kirken, som måske er den hurtigst voksende kirke, først nu er på vej ind i mission uden for Etiopiens grænser, så har en kristen studenterbevægelse i Etiopien i flere år været engageret i både nationalt og internationalt evangeliseringsarbejde. Studenterbevægelserne udgør i dag oplagte partnere for danske missionselskaber, ligesom internationale studerende i Danmark burde være et satsningsområde.

De kristne, evangelikale studenterbevægelser i det globale syd har spillet en betydelig rolle i den bemærkelsesværdige vækst, kirken har oplevet her i de seneste 20 år. De vil også i fremtiden være oplagte strategiske samarbejdspartnere for missionsorganisationer, som ønsker at udruste kristent, nationalt lederskab i kirke og samfund. De nye, unge studenterbevægelser i syd er præget af en glæde over evangeliet og en villighed til at gå nye veje med vidnesbyrdet om Kristus, som inspirerer og udfordrer både de etablerede kirker i hjemlandene, men bestemt også de gamle missionsorganisationer i Vesten.

Studenter og verdensmission

IFES ("The International Fellowship of Evangelical Students") blev etableret i 1947 af studenterledere fra ti lande med det klare ønske og mål at se et tydeligt vidnesbyrd om Kristus på ethvert universitet i hele verden. På nær Kina var bevægelsens fædre alle fra Vesten. I dag er IFES en paraplyorganisation for studenterbevægelser over hele verden. I dansk sammenhæng er Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) knyttet til IFES. Da Berlin-muren faldt i 1989, havde IFES etableret kontakt til evangeliske studenterbevægelser i 100 lande. I 2006 var det tal vokset til 150 lande med selvstændige studenterbevægelser. Mange af de nye medlemmer er i Sydøstasien og i Afrika.

Studenterbevægelser over hele verden med tilknytning til IFES har givet en kraftig impuls til global mission gennem mange år. I USA og

Canada mødes 25.000 studenter hvert tredje år til en missionskonference i St. Louis i Missouri under navnet *Urbana*. I tusindvis af amerikanske missionærer over hele verden trækker deres kald til at tjene Kristus tilbage til oplevelserne på *Urbana*. IFES bevægelserne i Taiwan, Korea, Brasilien, Mexico, Nigeria, Kenya og Indien afholder regelmæssige missionskonferencer med enorme deltagerantal. Mange tusinde tværkulturelle missionærer har modtaget et kald fra Gud ved disse begivenheder.

De nye, unge studenterbevægelser i det globale syd er præget af en bemærkelsesværdig vitalitet og progressivitet for mission. Lindsay Brown har som generalsekretær i IFES gennem 16 år frem til 2006 fulgt studenterbevægelsernes vækst og udvikling over hele verden på nærmeste hold. Blandt de mange eksempler, han nævner, på studenterbevægelsernes impuls til verdensmission, skal jeg her blot fremhæve to.

I det fransksprogede Afrika har evangelikale studenter fra Tchad bidraget væsentligt til kirkens vækst og spredningen af vidnesbyrdet om Kristus gennem de seneste 50 år. Ifølge FN er Tchad et af verdens fattigste og mest isolerede lande. Studenterbevægelsen i Tchad, "Union des Jeunes Chrétiens", blev stiftet i 1957, mens landet var hærget af en borgerkrig, som varede i flere årtier. Mange tusinde studenter var presset til at flygte ud af landet til andre dele af Afrika og gjorde deres studier færdige der. Men Gud brugte denne spredning til at så vidnesbyrdet om Kristus nye steder og til etablering af IFES studenterbevægelser i lande som Elfenbenskysten, Mali, Guinea, Senegal, Niger, Burkina Faso, Marokko og Tunesien. En af pionererne i etableringen af studenterbevægelser i nye lande er Daniel Bourdagné. I 2004 blev han inviteret til at indtræde på en vigtig politisk post i Tchad, men valgte at fortsætte sit arbejde for IFES. I dag er han generalsekretær for hele den internationale IFES bevægelse.¹²

Historien om studenterne fra Tchad giver erindring om Apostlenes Gerninger kapitel 11, hvor det fortælles, hvordan de første kristne ikke rigtig kom uden for Jerusalem, før der udbrød forfølgelse mod dem. Først herefter blev der etableret en menighed i Antiokia. Kristne er ofte utilbøjelige til at flytte sig, medmindre der opstår kriser i deres liv! Men Gud kan vende en krise eller en vanskelighed til en velsignelse for mange mennesker. Det rummer missionshistorien mange eksempler på.

Et andet eksempel på studenterbevægelsernes impuls til verdens-

¹² Lindsay Brown, *Shining Like Stars. The Power of the Gospel in the Worlds Universities*. Nottingham: Inter-Varsity Press, 2006, s. 88-89.

mission er fra Sudan. I begyndelsen af 1990'erne lukkede den muslimske regering landets hoveduniversitet i Juba og omplacerede alle dets studenter til nord for Khartoum, altså i hjertet af det muslimske område. Blandt de forflyttede var også en gruppe studenter, som tog evangeliet med sig. Modigt delte de vidnesbyrdet om deres tro med medstuderende i Khartoum, og det førte til en eksplosiv vækst i den evangelikale studenterbevægelse.

Parallellen mellem deres måde at tackle denne situation på og beretningen om Daniel og hans venner i Det gamle testamente er slående. Ligesom Daniel blev forflyttet til den mest magtfulde nation i datiden, det gamle Babylon, blev studenterne flyttet midt ind "fjendeland". Og som Daniel blev studenterne tvunget til at lære et fremmed sprog, livsform og litteratur. De kristne, sudanesiske studenter måtte lære at leve under en fremmed lov, *Sharia*, og tilegne sig et nyt sprog, arabisk. Men som Daniel og hans venner lod de sig integrere i den nye kultur – uden at miste deres kristne integritet! Som Daniel stillede de ikke spørgsmålet: "Hvorfor har Gud ladet dette ramme os?" De spurgte mere radikalt: "Hvordan ønsker Gud, at vi skal leve og tale i vores nye situation, så evangeliet om Kristus kan få fremgang?" De etablerede bibelstudiegrupper, som deres venner blev inviteret med i, og mange kom til tro på Kristus. I slutningen af 1990'erne deltog 1300 studerende og færdiguddannede i deres årlige påskekonference, hvor også prominente personer fra erhvervsliv og militær var med. I 2001 arrangerede de kristne sudanesiske studerende en national konference om verdensmission, hvor de håbede på 600 deltagere. Der kom (mindst) dobbelt så mange! Flere hundrede af deltagerne besluttede sig for at deltage i tværkulturel mission, når de havde afsluttet deres studier. Men nok så overraskende bekendte ca. 100 studerende troen på Kristus for første gang i løbet af de få dage, konferencen varede. Helligånden havde ledt disse studenter til at deltage i en konference om verdensmission, selvom de endnu ikke var kristne – i et land, hvor det er forbundet med stor fare at være engageret i evangelisation og i særdeleshed at blive en kristen.¹³

Den etiopiske studenterbevægelse

Dansk Ethioper Mission (DEM) har gennem mange år haft et tæt partnerskab med Mekane Yesus Kirken i Etiopien. Et partnerskab, vi vil fort-

¹³ Brown 2006:22-23.

sætte og udbygge. Mekane Yesus Kirken er måske den lutherske kirke som vokser stærkest i verden med mere end 100.000 nye kristne om året. Kirken er præget af mange af de samme træk, som man kan genfinde i de fleste andre kirker, der vokser stærkt i det globale syd: Bøn bliver prioriteret. Man har en grundlæggende tillid til Guds ord og giver det fuld autoritet. Forkyndelsen er Kristus-centreret med et tydeligt kald til omvendelse og tro. Menighedens gudstjeneste er præget af en vitalitet, der virker som en magnet, der trækker nye til. Kirken er åben for Den Hellige Ånd inden for en bred karismatisk forståelse. På mange måder må jeg sige, at her har jeg oplevet kirken, som jeg tror, at den var tænkt til at være.

Men på trods af mange års stærk vækst og stor støtte og tilskyndelser fra lutherske missionselskaber har Mekane Yesus Kirken endnu ikke sendt kirkens egne tværkulturelle missionærer udenfor Etiopiens grænser. Måske vil det snart komme. Mekane Yesus Kirken stiftede i januar 2007 sin egen "Mission Abroad Association". Opgaverne for mission er helt oplagte i de overvejende muslimske nabolande mod nord og øst, men også overfor de omtrent 24 millioner i landet, som ikke er kristne.

Hvad Mekane Yesus Kirken endnu ikke har villet eller har prioriteret, har den tværkirkelige studenterbevægelse "Evangelical Students and Graduates Union of Ethiopia" (EvaSUE) derimod gjort i flere år. I løbet af de studerendes sommerferie arrangerer EvaSUE's ansatte et nationalt og internationalt evangelisationsarbejde, hvor studerende fra alle landets universiteter bliver blandet i teams og sendt til forskellige områder i Etiopien og dets nabolande: Sudan, Somaliland og Djibouti. Det internationale evangelisationsarbejde begyndte i sommeren 2004, hvor et team bestående af 6-8 studerende blev sendt til grænseområdet mellem Etiopien og de nævnte nabolande for her, i samarbejde med lokale menigheder, at dele vidnesbyrdet om Jesus Kristus. Arbejdet bar og bærer fortsat stor frugt og er til megen opmuntring for de lokale menigheder.

EvaSUE blev stiftet i 1977 og er derfor en relativt ung bevægelse. Fokus i arbejdet har hele tiden været at vejlede, udruste og træne studenter til discipelskab, bibelkundskab, lederskab og evangelisation. Men evangelisation har en helt central plads i bevægelsen. Målet er at se modne kristne kandidater, der kan tjene kirken og samfundet som lys og salt. EvaSUE har kontakt til omkring 25.000 studerende i Etiopien.

DEM har ansat Ruth Osmundsen som missionær og medarbejder i

EvaSUE. Ruth fungerer først og fremmest som studentersekretær for en række studiestedsgrupper. Det er ikke almindelig praksis, at DEM ansætter medarbejdere, der ikke har en opgave i Mekane Yesus Kirkens eget regi. Men vi har valgt at gøre det her, fordi vi anser studentearbejdet for uhyre strategisk for Etiopiens fremtid. Der er her, fremtidens ledere og indflydelsesrige personer i kirkeliv og samfund findes og formes.

Desuden er mange studenter åbne for at høre evangeliet, fordi de generelt er i opbrud og undervejs med at danne egen identitet og etablere livssyn. Studenterkulturen er også præget af stor usikkerhed og stor sårbarhed. Den seksuelle promiskuitet er stor, og mange smittes med HIV i studietiden. Andre gør sig erfaring med stofmisbrug (primært khat). En del mister den tro, de er opdraget i, ved flytning ind til byen for at studere. Det kan skyldes at man mister kontakten med sin kirke og ikke får opsøgt et nyt kristent fællesskab. Man er ikke længere under opsyn af sin familie i en ellers udpræget patriarkalsk kultur. Mange oplever desuden en stærk modstand mod deres kristne tro på universiteterne. De postmoderne udfordringer, vi kender i Vesten, er ikke fremmede for studenterkulturen i Etiopien.

De mange muligheder og vanskeligheder gør studentearbejde til en oplagt strategisk satsningsområde for DEM – også selvom det ikke sker med vores primære samarbejdspartner i Etiopien. Vi vil fastholde partnerskabet med Mekane Yesus Kirken, men vi vil også tænke fleksibelt for evangeliets skyld. Det skal videre til ny folkegrupper – i og udenfor Etiopien. Måske studenternes uforfærdethed kan inspirere og udfordre Mekane Yesus Kirken til selv at tænke i tværkulturel mission. Måske kan DEM, som erfaren missionsorganisation, bidrage med missionsstrategisk overvejelser til de unge, progressive studenter. Fremtiden må vise det.

Vision: En ny generation af Daniel'er

Visionen bag DEMs satsning på en progressiv studenterbevægelse i Etiopien er at se flere "Daniel'er" på alle niveauer i samfundet. Mennesker, der med deres gode evner og uddannelser går ind i kultur og samfundsliv og gør deres indflydelse gældende der. Der, som Daniel, er ubestikkelige og ikke går på kompromis med kristen etik. Som lader sig integrere, uden at miste deres kristne integritet! Som salt, der ikke mister sin kraft. Som mennesker, der helt og fuldt er i verden, men ikke *af* verden.

På tværs af alle kontinenter bruger Gud ubeskrevne, utrænede og ukendte helte fra mange lande – præcis som studenterne fra Tchad, Sudan

og Etiopien, der har taget evangeliet med sig til andre nationer. Gud bruger naturligvis også de veluddannede fra bibelskolerne og missionæruddannelserne, men det er en misforståelse at tro, at man må igennem dette system, for at Gud kan gøre brug af en. Det vidner væksten i IFES studenterbevægelserne i Afrika, Rusland, Ukraine og de omkringliggende lande, fx Kasakhstan, om. Pionererne her er færdiguddannede kandidater, hvis eneste missionæruddannelse er den erfaring, de har fået gennem at lede små bibelgrupper, mens de selv var studerende.

De internationale studenter

For missionsorganisationer i Danmark er det oplagt at satse på studenterbevægelserne i de lande, hvor man allerede er engageret. Men måske skal engagementet ikke standse ved det. De stadig flere internationale studerende i Danmark er også et oplagt satsningsområde. Mange af de internationale studenter kommer fra lande, der er lukket for traditionel mission, eller hvor de kun er få kristne. Og ganske mange af dem er åbne og nysgerrige efter at lære nyt, mens de er væk hjemmefra. Alle er de sårbare over for ensomhed i et fremmed land uden netværk. Her har vi som menigheder og missionsorganisationer et diakonalt ansvar og en oplagt opgave for at tænke missionsstrategisk. Internationale studenter, som vindes for Kristus under et studieophold i Danmark, kan få stor betydning, når de vender tilbage til deres hjemlande.¹⁴

IFES-bevægelserne rummer mange eksempler på internationale studerende, som blev kristne i udlandet og fik afgørende betydning i deres hjemlande. Et af eksemplerne er Dika, en fremragende lingvist fra den Demokratiske Republik Congo, som blev en kristen under sit studieophold i Cardiff i forbindelse med sit disputatsarbejde. Efter nogle år i den lille franske IFES bevægelse vendte han tilbage til Congo som underviser i lingvistik på universitetet i Kinshasa. Efter kort tid blev Dika udpeget af daværende præsident Mobutu som tolk på præsidentens rejser over hele verden. Dika så selv Guds vej i dette: "Jeg tror, at Gud har placeret mig her, så jeg kan dele evangeliet med ham". I dag er Dika professor i Congo og leder af landets evangelikale studenterbevægelse Navigators.¹⁵ Dikas

¹⁴ Lausanne Occasional Papers no. 55: Diasporas and International Students. The New People Next Door. www.community.gospelcom.net/lcwe/assets/LOP55_IG26.pdf

¹⁵ Brown 2006:50-51.

eksempel er et blandt mange på, hvilken fantastisk strategisk værdi et arbejde for internationale studenter kan få.

Charles Habib Malik, tidligere præsident for FNs generalforsamling, så betydningen af en satsning på studenterarbejde: "Universitetet er et klart omdrejningspunkt for at bevæge verden. Kirken kan ikke yde nogen større tjeneste, hverken for sig selv eller for eller for evangeliets sag, end at forsøge at genvinde universiteterne for Kristus. At forandre universitetet er det allerkraftigste middel til at forandre verden".¹⁶

Sune Skarsholm, f. 1971, cand. theol. 2001. Studentersekretær i Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) i 2002-2005. Generalsekretær i Dansk Ethioper Mission (DEM) siden 2005.

¹⁶ Citeret efter Brown 2006:6.

Kristendom i Østeuropa på afrikansk initiativ: Kirken "Guds ambassade" i Ukraine¹⁷

Af J. Kwabena Asamoah-Gyadu.

"Afgørende begivenheder i kristendommens historie har ofte udfoldet sig gennem ukendte mennesker".

(Andrew Walls).¹⁸

Et eksempel på returmission, hvor fx afrikanere driver mission midt i den gamle kristenhed, er nigerianeren Sunday Adelajas kirke "Guds ambassade" i Kiev i Ukraine. Mens de fleste afrikansk-etablerede kirker i Europa især samler afrikanere, er 90 % af de 20.000 medlemmer af Adelajas kirke indfødte europæere. Afrikas bidrag til den globale landsby i det 3. årtusinde er måske missionsinitiativer til genoplivningen af kristent nærvær på den nordlige halvkugle.

Mønstrene for kristen mission ændrer sig og udfordrer standarddefinitioner som den, at kirker igangsat af afrikanere, betyder "kirker grundlagt af afrikanere for afrikanere i Afrika". Denne artikel ser på de gamle definitioner i lyset af den nigerianskfødte præst, Sunday Adelajas arbejde som grundlægger af en ny form for afrikansk kristent initiativ i Østeuropa. Han er leder af "The Embassy of the Blessed Kingdom of God for all Nations", en ny pinsekirke in Kiev, Ukraine.¹⁹ Betydningen af denne nye form for kirkeligt arbejde skal forstås på baggrund af teorien om returmission. Til forskel fra de fleste kirker, der er grundlagt af afrikanere i udlandet, er flertallet af medlemmerne i "Guds ambassade" ikke afrika-

¹⁷ Artiklen er oversat af Hanne Graulund.

¹⁸ Andrew F. Walls, *The Cross-Cultural Process in Christian History*. Maryknoll, NY: Orbis Books, 2002, s. 53.

¹⁹ Jeg skylder "International Study Commission on Media, Religion, and Culture" tak, fordi den har finansieret denne fase af min forskning, og for, at den har lovet at finansiere fase to, der drejer sig om Pastor Sunday Adelajas medietjeneste.

ner.²⁰ Over 90 % af dens voksne medlemmer i Ukraine tilhører den lokale befolkning. Det har gjort pastor Adelaja til en religiøs ikon i Ukraine. Da jeg besøgte Kiev i maj 2004, var den første, der fortalte mig om Guds ambassade, en taxachauffør. Han kendte pastor Sunday og havde stor respekt for ham: "Han gør store ting i vort land", sagde han. "Hvad mener du så om denne kirke?" spurgte jeg. "Jeg går ikke selv i kirke, men når jeg ser, hvor mange ukrainere, der kommer der, må der bestemt være noget godt ved den; den afrikanske præst er blevet mere populær end politikerne."

Pastor Sunday Adelaja

Den nigerianskfødte pastor Adelaja flyttede fra Rusland til Ukraine for lidt mere end 10 år siden. Han blev "genfødt" i Nigeria i 1986, da han var 19 år. Et halvt års tid efter fik han et stipendium til at studere journalistik ved "Belarus State University" i Minsk, og mens han var der, var han også leder af "African Christian Students' Fellowship" i det daværende Sovjetunionen. Da han var færdig med studierne, bestemte han sig til ikke at vende tilbage til Nigeria på grund af "den ustabile situation derhjemme". Pastor Sunday taler flydende russisk og prædiker mest på dette sprog. Han stiftede kirken, fordi, som han siger, "Gud gav mig et særligt ord i 1993": "...Jeg vil bruge mennesker fra det tidligere Sovjetunionen til at indsamle de sidste tiders høst inden min søns komme". I en af sine mere end tredive populære kristne bøger skriver han: "skønt jeg var fremmed, har Gud givet mig evne til at gå ud og tjene på tværs af race, kultur og konfessionelle skel."²¹ Kirkens navn er valgt for at afspejle denne forståelse af kristen mission:

Kirken er Guds repræsentant på jorden – Hans "ambassade". Derfor er vi, Guds børn, borgere i Hans guddommelige rige og ikke borgere i denne verden! Guds velsignede rige er et sted, hvor forbandelser tilintetgøres. Hvert kongerige har sin konge. Vor konge er Jesus Kristus! Han er herre over alle folkeslag; ... Jesus Kristus er

²⁰ Et hurtigt overblik over afrikanske kirker uden for Afrika findes i Jacob K. Oluponas artikel, 'Globalization and African Immigrant Religious Communities,' i Jennifer I.M. Reid (red.), *Religion and Global Culture*. Lanham, MD: Lexington Books, 2003, s. 83-96.

²¹ Sunday Adelaja, *Life and Death in the Power of the Tongue*. Kiev: Fares Publishing House, 2003, s. 25.

frelser for hver eneste uanset alder, hudfarve, nationalitet og social status.²²

I den førende ghanesisk/afrikanske teolog, Kwame Bediakos, tolkning peger de nye pinsekirkers betegnelse af sig selv som "internationale" på "nogle særlige kristne dimensioner af den afrikanske deltagelse i globaliseringen, som iagttagere med en verdslig tankegang ikke får fat i." De hævder nemlig at være "internationale kirker", fordi Gud har kaldet dem til en global missionsopgave.²³ "Nu ved vi, hvorfor Gud skabte Afrika", har en førende ukrainsk præst i "Guds Ambassade" sagt som et kort udtryk for betydningen af, at pastor Adelaja er iblandt dem, "Gud skabte Afrika for at åbne vore øjne for hans frelse."

Indtag nye områder: March for livet

"Ukraine vælger Jesus"; "Der er en udvej, og det er Jesus"; "Jesus er svaret på AIDS"; "Jesus er svaret på narkotika"; "Gud velsigner Ukraine"; "Når Ukraine vælger Jesus, er det beskyttet imod AIDS". Det er nogle af de påstande, der blev fremsat under den årlige "March for livet" i maj 2004, organiseret af "Guds ambassade" i Kiev. Jesus-marcher er symbolske genopførelser af den bibelske march omkring Jeriko (Jos 6). De udføres i den tro, at når de troende marcherer, bliver områder indtaget, som Jeriko blev indtaget, da israelitterne under Josvas ledelse marcherede rundt om dens mure. Nutidens forbilleder skal nedbryde det, evangelikale kristne betegner som "befæstede områder", det vil sige usynlige "mure" af moralsk forråb i samfund, der anses for skabt af onde magter.

Ved den farverige "Jesus-march" bar deltagerne bannere fra mindst tredive lande fra forskellige verdensdele som udtryk for de lande, hvor "Guds ambassade" har afdelinger. Ifølge biskop Bilonozhko Anatolij fra "Guds ambassade" har deres kirke en mission i Østeuropa: "Vi ønsker, at vor kristendom skal transformere sundhedsvæsen, militær, politik, sport, uddannelse, ja, selv forlystelseslivet i Ukraine. "March for livet" er begyndelsen på en reformation af landet; denne "March for livet" har bevist Guds kraft; marchen nedbryder skillevæggene mellem kirkerne og i samfundet", konstaterer han.

²² Citeret fra 8. årsskrift (Anniversary Brochure), s. 5.

²³ Kwame Bediako, 'Africa and Christianity on the Threshold of the Third Millennium: The Religious Dimension,' *African Affairs*, 99, 2000, s. 303-323.

Da pastor Adelaja greb mikrofonen for at lade tæppet falde for "March for livet", kom hans vision om at påvirke og ændre det ukrainske samfund klart til udtryk i hans bøn: "Lad din nåde komme", bad han, "og lad din ånd komme. Lad din kraft komme, Herre. Lad dette folk søge dit ansigt; lad der være åbne døre; vi trænger til din kraft, så mennesker kan komme ind i dit rige". Rent bortset fra, hvad der må være opnået på det åndelige område, så tvinger selve folkemængdens størrelse, pragt og farverigdom det omgivende samfund og dem, der har fulgt med på TV, til at lægge mærke til denne nye vækkelsesbevægelse i Ukraine. Pastor Sunday Adelajas succes vender på symbolsk vis missionens væsen om ved at vise, at Gud virkelig bruger denne verdens dårskab til at gøre de vise til skamme.

"Guds ambassade": Et paradigmeskifte i afrikansk kristendom uden for Afrika

Gerrie ter Haar har gjort omfattende studier af afrikanske migrantkirker i det moderne Vesteuropa.²⁴

Skabelsen af "Guds ambassade" er et konkret eksempel på den tankegang hos kristne afrikanske immigranter, at "Gud har givet dem en enestående mulighed for at udbrede evangeliet blandt dem, der er faret vild".²⁵ Ter Haar fremhæver to træk, som disse immigrantkirker har tilfælles. For det første: "medlemmerne er hovedsageligt indvandrere", og for det andet: "de er for det meste 'sorte'". Ifølge ter Haar er disse to træk "sociale kendsgerninger med kraftige følger for disse troendes religiøse liv".²⁶ Men "Guds ambassade" er et "negativt eksempel" på den aktuelle tendens i afrikanske migrantkirker. Hvordan kan man forklare, at der findes en kirke i Østeuropa stiftet af en afrikaner, hvis medlemmer for 90 %'s vedkommende er indfødte europæere? Grundlæggeren er afrikansk immigrant, som så mange andre af den slags i Vesteuropa, men "Guds ambassade" passer ikke ind i mønstret for afrikanske kirker uden for Afrika.

Når man diskuterer afrikanske migranters indflydelse i lande uden for Afrika, må man skelne mellem "afrikanske kirker", der er klassiske

²⁴ Gerrie ter Haar, *Halfway to Paradise: African Christians in Europe*. Cardiff: Cardiff Academic Press, 1998, s. iv.

²⁵ ter Haar 1998:1-2.

²⁶ ter Haar 1998:6.

pinsekirker eller tilhører kirkesamfund, der har drevet mission, og som er oprettet af afrikanere som aflæggere af sådanne kirker i deres hjemlande, og kirker, der er "afrikanskledede" eller "afrikanskstiftede", og som ter Haar betegner som "afrikanske internationale kirker" på grund af deres globale orientering. På baggrund af, hvad der sker i Østeuropa, må vi imidlertid også skelne imellem afrikanskledede kirker, hvis medlemmer hovedsageligt er afrikanere, og afrikanskledede kirker som "Guds ambassade", der er grundlagt af afrikanere, men hvis medlemmer ikke nødvendigvis er afrikanere.

Visionen om returmission kalder os således til på ny at overveje de årsagsforklaringer, der hidtil er brugt, når vi skulle tolke, hvad Gud har gang i, ikke så meget med de enkelte afrikanske kirker, men snarere med afrikansk kristendom, især i dens uafhængige, konfessionsløse, karismatiske strømninger uden for Afrika. Uden at afskrive de teorier om kirkerne som sociale og religiøse støttestrukturer og netværk, der ofte bruges som forklaring på fænomenet afrikanske immigrantkirker, så antyder den racemæssige sammensætning af medlemmerne i "Guds ambassade", at afrikanske initiativer inden for religion på de nordlige kontinenter måske er mere komplekse, end vi hidtil har troet.

Mission som "større gerninger"

Vi har noteret, at "indflydelse" og "forandring" er grundlaget for den mission, "Guds ambassade" har sat sig for. På grundlag af Kenneth S. Latourettes arbejde genovervejer Andrew Walls historien om kristendommens udbredelse under synsvinklen "Kristi indflydelse". Kristi indflydelse ses af, at de, der følger i hans fodspor i mission, gør "større gerninger". I Latourettes arbejde identificeres tre hovedfaktorer: For det første: Udbredelse af bekendelsen til Kristus i bestemte områder, som Walls kalder "kirkeprøven"; for det andet: Antallet og styrken af nye bevægelser, der har deres udspring i Kristus, som Walls kalder "gudsrigesprøven"; og for det tredje: Kristendommens indvirkning på menneskeheden som helhed, kaldet "evangelieprøven". Når jeg betragter denne tredelte måde at måle Kristi indflydelse på, finder jeg, at Walls' anvendelse af disse prøver er et nyttigt redskab til at forklare pastor Adelajas mission og "Guds ambassade". I Walls' omfortolkning af Latourettes arbejde er det første tegn på Kristi indflydelse tilstedeværelsen af et fællesskab af mennesker, der er villige til at bære hans navn. De andre prøver, bemærker Walls, forudsætter denne første: "eksistensen af et fællesskab, der kan gøres op

statistisk og lokaliseres geografisk, om end det er nok så lille."²⁷

Det, der har gjort "Guds ambassade" i Ukraine til noget, man taler om, når man taler om kristen mission, er det identificerbare fællesskab af mennesker, der, i et formodet ateistisk miljø, vidner om Kristi indflydelse på deres kirke som et Helligåndsfællesskab. Med sans for, hvad kirken som et fællesskab af troende står for, sætter pastor Adelaja ord på "kirkeprøven", når han skriver, at "Gud vil, at hver og en skal være en aktiv del af kirkens liv, så hans storhed, magt og herlighed kan komme til udtryk gennem os".²⁸ Den anden, "gudsrigesprøven", indebærer, at det gennem gruppen demonstreres, at den er Guds forvandlende krafts kirke. Med Walls' ord: "Gudsriget forkyndes, når onde ånder drives ud ved Guds finger. Gudsriget er kommet nær, når Kristus er til stede med sine mægtige gerninger".²⁹ Guds rige kommer med væld, og når det sker, fordrives syndens mørke nat og alt, hvad der hindrer mennesket i at være sandt og helt menneske, så gudsbilledet kan genskabes i mennesker. Billedet af den besatte i gerasenernes land, der efter sit møde med Kristus, ifølge vidner, "sidder, påklædt og ved sans og samling" (Mk 5,15), kan fremkaldes her for at forklare, hvad Gudsrigets komme til mennesker betyder.

Det er sigende, at præsterne i "Guds ambassade" peger på tidligere narkomaner og prostituerede, der nu har vendt sig til Jesus efter at have mødt hans kraft. Gudsrigestegn som disse, siger Walls videre, er betegnende for de nye, nyskabende bevægelser, der afspejler ægte kristen vækst: "fordi de, lige som Gudsriget, skyder nye skud og skaber røre, fører de til mere radikal efterfølgelse af Kristus".³⁰ Der er gudsrigestegn alle vegne, efterhånden som de politiske myndigheder og samfundet i almindelighed anerkender "Guds ambassades" omskabende indflydelse på det ukrainske samfund. Gudsrigesprøven viser, hvordan Gud griber ind i menneskers liv for at genoprette dem, et budskab, der som bekendt er et grundlæggende tema i karismatisk teologi.

"Guds ambassade" har etableret sig som en "reformerende, fornyende vækkelsesbevægelse".³¹ Da jeg bad pastor Adelaja om at sammenfatte sin vision i et ord, sagde han: "Gud har kaldet os til at sætte en ny refor-

²⁷ Walls 2002:10.

²⁸ 8th Anniversary Brochure, s. 27.

²⁹ Walls 2002:14.

³⁰ Walls 2002:14.

³¹ Walls 2002:15.

mation i gang". Den sidste prøve er "evangelieprøven"; den har at gøre med den forskel, Kristi opstandelse gør i hverdagen her og nu.³² Ud af det kaos, der opstod efter den kommunistiske æra, ser "Guds ambassade" sig som et redskab for noget nyt i landet Ukraine. Pastor Adelajas opildnende forkyndelse er med til at bringe budskabet om opstandelsen som noget nyt til et folk, der søger håb efter "døden".

Konklusion: Kristus til folkeslagene

Det er ufatteligt, at Jesus, uden brug af mikrofoner, skulle have talt til en folkemængde på flere tusinde på sin tid. At en afrikansk kristen missionær kan trække mere end 20.000 østeuropæere til en eneste kirke ved slutningen af det 20. århundrede er simpelthen et fænomen, der kan tolkes i lyset af Jesu løfte om, at de, der lytter til ham og lydigt følger ham, skal gøre "større gerninger". Fornyelsen af kristendommen gennem afrikanske initiativer tyder på, at midt i den politiske turbulens og andre socioøkonomiske problemer, der plager kontinentet, kan genoplivningen af kristent nærvær på de nordlige kontinenter vise sig at være et af de områder, hvorpå Afrika kan yde nogle af sine største bidrag til den globale landsby i det nye årtusinde.

J. Kwabena Asamoah-Gyadu, der er fra Ghana, er PhD, professor i religion og pentekostale studier ved Trinity. Er i 2007 Schiots Visiting Professor i afrikansk kristendom ved Luther Seminary i St. Paul, Minnesota. Blandt hans bøger kan nævnes African Charismatics: Current Developments within Independent Indigenous Pentecostalism in Ghana (2005)

³² Walls 2002:19.

"The Global South" i Danmark

Af Hans Henrik Lund

Som et resultat af globaliseringen oplever vi i disse år, at flere og flere mennesker fra "The Global South" kommer til Danmark. Blandt dem er også mange kristne immigranter, som etablerer nye menigheder. Bortset fra de historiske immigrantmenigheder opstår der disse år to nye typer immigrantmenigheder, de internationale kirker og de etniske kirker. Samtidig med at disse nye kristne grupper bringer fornyelse, vil de også blive et "vågn op kald" til den danske kristenhed.

Mens danskere i det indre København står i kø hos bageren for at hente morgenbrød søndag formiddag, kan de blive vidne til at se større grupper af udlændinge og nydanskere, klædt i festligt tøj, på vej til kirke. Alene i København er der vokset mere end 40 nye immigrantkirker frem i løbet af de seneste 10 år, og man regner med, at hver 3. kirkegænger i København på en given søndag er nydansker. Mange af disse kristne nydanskere søger ikke til de traditionelle folke- eller frikirker, men mødes i forskellige immigrantkirker. I hele Danmark drejer det sig om ca. 150 menigheder - og flere er på vej.

Immigrantkirkerne starter ofte som små husmenigheder, hvor flygtninge, studerende eller arbejdstagere fra samme etniske gruppe finder sammen om den kristne tro på eget sprog. Mange af disse nydanskere var, inden de kom til Danmark, en del af "kirken" i "The Global South",³³ andre bliver kristne i Europa, fordi de her møder landsmænd som er kristne. Nogle af disse immigrantkirker i Danmark er vokset til at samle op imod 200 til en søndagsgudstjeneste.

Et kirkeligt paradoks

Imens kirken i den vestlige verden, Europa og Nordamerika, er gået numerisk tilbage det seneste århundrede, har der sideløbende været en markant vækst for kirken på den sydlige halvkugle, "The Global South".

³³ Ved "The Global South" forstås Afrika, Latinamerika og Asien.

Hvor mange kirker i Europa i adskillige år har oplevet et stagnerende gudstjenestebesøg og måske endda er lukningstruede, så oplever kirkerne på den sydlige halvkugle problemer med at finde tilstrækkeligt store lokaler til de mange tusinde nye kirkegængere, ofte yngre personer, som kommer til hvert år.

Globaliseringen gør at mange kan immigrere til Europa og også til Danmark. Kirken fra "The Global South" flytter til Europa og først og fremmest ind i Europas større byer, og her mødes de i et kirkeligt paradoks: En ældre, måske frustreret kirke i stagnation møder en hastigt ekspanderende ung kirke med tro på fremtiden. Det er ikke uden problemer, når forskellige kulturer, værdier, spiritualiteter, teologiske vægtlægninger, prioriteter, modernitet, traditionalisme osv. mødes.

Globaliseringens konsekvenser for Danmark

I 2006 indrejste 46.543³⁴ personer til Danmark, det højeste antal nogensinde. De større danske firmaer som Mærsk, Novo Nordisk, IBM osv. rekrutterer globalt, og ofte er der brug for at tiltrække udenlandske medarbejdere i Danmark, som kan komme ind i landet på "green card"- eller forsker-ordninger. Samtidig internationaliseres uddannelsesinstitutionerne, og studerende kan tage relevante fag på forskellige universiteter og flytte rundt og tilpasse individuelle uddannelsesforløb. Dette medfører en strøm af studerende fra 3. verdenslande, som får mulighed for at tage en uddannelse i Danmark. Her har de samtidig lov til at arbejde 15 timer som ugen, hvilket muliggør finansieringen. Flere danske uddannelsesinstitutioner reklamerer ligefrem i udlandet efter studerende, og det er et "must" at have en international linje. Andre kommer til Danmark gennem familiesammenføring, får tildelt asyl eller kommer måske som illegale flygtninge.

Identitet

De fleste fra den tredje verden kommer fra et traditionelt samfund, og mødet med det modernistiske Europa kan være skræmmende for mange. Et udtalt behov for at finde sin egen identitet i en moderne verden opstår for de fleste, men en række af de elementer, de hidtil har haft deres identitet i, er nu revet væk under dem. Et af de elementer, kristne flygtninge og indvandrere fra den tredje verden hidtil har bygget deres iden-

³⁴ *Tal og fakta på udlændingeområdet 2006*. Integrationsministeriet.

titet på, er deres religion, snarere end i deres nationalitet: "Politiske tilhørsforhold er af sekundær betydning i forhold til religiøs tro, enten den er muslimsk eller kristen, og det er herudfra, at folk definerer deres identitet"³⁵. Og da det nu er den faktor, der er nemmest tilgængelig som identitetsmarkør i Danmark, kommer den hurtigt til at fylde en meget stor del af disse menneskers liv.

Samtidig har opholdet i et andet land end sit eget eksilets karakter. Bibelen taler om israelitterne i eksil i Babylon. De glemte ikke deres religiøse rødder og traditioner. Mange indvandrere har det på samme måde. De har lært det nye lands sprog, er aktive borgere, men de vil ikke opgive deres religion. Tværtimod ses en tendens til, at religionen forstærkes, hvilket også forklarer, hvorfor både den kristne tro og islam betyder meget for nydanskere. At synge sange, lytte til prædiken og bede på sit eget sprog er en autentisk oplevelse, frem for at gøre det på et senere til lært sprog.

Immigrantkirkerne – den største kirkelige forandring i de seneste år

Det er svært at give et ensartet billede af immigrantkirkerne i Danmark, da der oftest er tale om uafhængigt opståede grupper. Men tendenserne er de samme. Og det, der sker i Danmark, sker sideløbende i de fleste vesteuropæiske lande. Der er ingen tvivl om, at immigrantkirkernes udbredelse og vækst er udtryk for en af de betydeligste kirkelige udviklinger i Danmark inden for den seneste tid. Hvad fremtiden vil bringe, og om både immigrantkirkerne og de danske kirker formår at bygge bro til hinanden, vil kun fremtiden vise.

Vi kan forsøge at rubricere immigrantkirkerne i følgende grupper:

- De historiske immigrantkirker
- De internationale kirker
- De etniske kirker.

De historiske immigrantkirker

Danmark har fra gammel tid givet asyl til religiøse flygtninge primært fra de europæiske områder. Allerede i 1685, hvor de protestantiske huguenotter blev fordrevet fra Frankrig, ankom nogle til Danmark, hvor de fik

³⁵ Jenkins 2002: 11.

asyl og også ret til at have deres egne reformerte kirker i København og Fredericia. I 1773 blev brødremenigheden i Christiansfeld grundlagt som en konsekvens af forfølgelse af herrnhuterne. Naturligvis forefindes de andre nordiske landes lutherske kirker, foruden den russisk ortodokse kirke og den anglikanske kirke St. Albans. Disse kirker bliver ikke beskrevet i dette afsnit da det primært omhandler immigrantkirkerne fra "The Global South". Dog er de historiske kirker alle rundet af den fælles europæiske muld.

De internationale kirker

De internationale menigheder, som oftest er engelsktalende, betjener hovedsageligt "expatriates", dvs. personer, som er tilflyttet på grund af arbejde eller studier. I Københavnsområdet og i de større uddannelsesbyer kommer der personer, som ønsker at tilhøre en kristen kirke, mens de er i Danmark. Ofte er det personer, som er udstationeret til Danmark i en kortere årrække, og derfor kan man egentlig ikke kalde dem nydanskere, men udlændinge som bor i Danmark. Personkredsen fra disse lande er ikke nationalt bestemt, men snarere af sproglig og international karakter.

En dansk parallel til dette er Dansk Kirke i Udlandet, som betjener udlandsdanskere som har bosat sig f.eks. Singapore eller New York. Der findes adskillige danske kirker i udlandet. På Solkysten i Spanien findes en dansk kirke, som betjener de danskere, der primært er pensionister, og som bor på Spaniens sydkyst. Danskere bliver jo ikke katolikker, fordi de bosætter sig i Spanien, eller buddhister, fordi de bor i Hong Kong. Derimod har de et ønske om at være tilknyttet et dansk fællesskab i udstationeringsperioden. Samme behov har udlændinge i Danmark, og der findes forskellige internationale klubber foruden kirker. Der findes ca. 10 internationale kirker i Danmark, hovedsageligt i København.

De etniske kirker

De etniske kirker er samlingssteder for nationale etniske folkeslag. Nogle gange endda fra mindre områder i større lande som f.eks. Nigeria, eller fra transnationale områder i Vestafrika eller Østafrika, hvor man har fælles kultur og sprog. Indvandrere fra lande i Afrika, Asien og Sydamerika begynder ikke uden videre at opsøge de danske kirker med danskernes tradition, historie og kultur. De samles ofte i tværkonfessionelle menigheder og grupper, hvor det, som forener, er fælles sprog og kultur, og hvor spiritualiteten ligner den hjemmefra. De etniske kirker i Danmark

udgør langt hovedparten af immigrantkirkerne. Disse kan igen inddeles i en række forskellige kirker, som egentlig bare udspringer af de sociologiske sammensætninger for visse indvandrergrupper. Jeg kan nævne en række eksempler som:

Afrikanske kirker i København

Afrikanske immigranter er uden tvivl den gruppe, som har været mest aktive i at starte nye immigrantkirker, ofte pentekostale kirker. Der findes ca. 45 immigrantkirker i Danmark, som har deres udspring i Afrika. Der er således mulighed for at deltage i gudstjeneste på engelsk, fransk, etiopisk, kinakuranda, twe. Nogle af de afrikanske kirker er startet af herboende flygtninge. Andre er startet af udenlandske missionsorganisationer, som har set et behov i Danmark.

"Redeemed Christian Church of God, Jesus Center" i København er et eksempel på, hvordan et missionærægtepar kom til København for at starte nye kirker op. Efter deres ankomst til Danmark, har de været med til at starte 8 kirker i Sverige, to i Finland og en i Barcelona. "Jesus Centers" gudstjenestedeltagere kommer primært fra Nigeria, men også nogle få danskere er begyndt at komme til gudstjenester i denne kirke, som nu samler ca. 150 gudstjenestedeltagere i et kælderlokale på Amager.

FN kvoteflygtninge fra Afrika

Danmark har de seneste år modtaget FN kvoteflygtninge fra Congo, Rwanda og Burundi. De har siddet i flygtningelejre i op til 14 år og har ingen udsigt til at komme tilbage. I flygtningelejrene i Afrika har den kristne tro været det eneste håb for fremtiden. I Danmark placeres de i mindre grupper på ca. 20 personer i forskellige kommuner. Disse finder hurtigt sammen i kristne fællesskaber, hvor de således har kirke i hjemmene.

Filippinske kirker bestående af au pair-piger

Kirkernes Integrations Tjeneste (KIT) lavede i 2006 en undersøgelse af de filippinske au pair-pigers forhold til kirken i Københavnsområdet. Der er ca. 700 au pair-piger, hvor hovedparten er kristne. Da de har behov for et fællesskab uden for deres "danske" værtsfamilie, mødes de i forskellige kristne menigheder. KIT identificerede 5 menigheder i København, hvor det hovedsageligt var au pair piger, som deltog. Det var en katolsk kirke, samt fire evangeliske kirker.

FN kvoteflygtninge fra Burma

Danmark har hvert af de seneste fire år modtaget 150 FN-kvoteflygtninge fra Burma. Hovedparten af disse kommer fra Chin-land i Burma, som er en "kristen" provins, der bliver undertrykt af militærjuntaen i Rangoon. Chinerne blev kristne for 100 år siden gennem amerikanske missionærer, som kom til dem gennem Burmamissionæren Adinoram Judsons mission. Chinerne er i Danmark primært blevet boligplaceret på Fyn, i Jylland og på Bornholm. De har samlet sig i 9 kristne grupper, som regelmæssigt mødes til gudstjeneste i deres nærområde. Gudstjenesten foregår på Chin-sproget og ligner den gudstjeneste, de havde i hjemlandet. I alt består denne gruppe i 2007 af 600 personer, der hovedsageligt er kristne, og der kommer for øjeblikket 150 nye om året.

En gruppe af de etniske menigheder var ikke en del af kirken i "The Global South", men består af nye kristne, af herboende flygtninge og indvandrere, som er konverteret i Danmark. Måske som et resultat af situationen hjemmefra. F.eks. er mange tamilere i Danmark konverteret fra hinduismen til kristendom, og der findes nu 15 tamilske grupper i Danmark, som mødes til regelmæssig gudstjeneste, ligesom ca. 4-500 personer (konvertitter) fra Iran er spredt i forskellige kristne grupper over hele Danmark.

Hvilke udfordringer bringer disse nye kristne menigheder?

For det første er fænomenet positivt i den forstand, at der ikke bliver taget noget fra nogle danske kirker i første omgang. Der er altså ikke tale om, at store grupper forlader hverken folkekirken, Den Katolske Kirke eller frikirkerne. De kristne immigranter fra "The Global South" bringer en ny og frisk oplevelse af kristendommen med sig.

Som eksempler her på kan jeg nævne:

- Gudstjenesterne i immigrantkirkerne er samlingspunkter for fællesskab, venskab og netværk.
- Gudstjenesterne er oftest moderne i deres form.
- Prædikenen er meget direkte og handler om kristen livsførelse, et personligt forhold til Gud, i stedet for en privat og skjult tro.
- De har kristendommen som centrum i livet og altså ikke som en valgmulighed blandt andre muligheder.

- De udtrykker deres kristne tro i fællesskabet, og ofte deltager mange i bønnerne.
- De kender de kristne doktriner.
- De er stolte over at være kristne og oplever den kristne tro som relevant i dagens samfund.
- De har et ønske om at udbrede den kristne tro til andre, altså et missionalt perspektiv.

I det sidste kan der opstå problemer overfor de etablerede danske kirkesamfund, da de nye kirker vil tiltrække flere og flere danskere, og på den måde vise danskere en anden form for kristendom end den, de kendte. Her er det vigtigt, at de nye immigrantkirker og de danske kirker lærer af hinanden, bliver inspireret af hinanden og lærer at vandre sammen, så de ikke opfattes som konkurrenter eller modsætninger.

Immigrantkirkerne er et "vågn op kald" til den danske kristenhed. Til sidst skal vi huske på, at kristendommen i "The Global South" er et resultat af mange årtiers missionsindsats fra bl.a. danske kirker og missionselskaber. Som en af de afrikanske præster udtalte: "Vi er høsten af den sæd, I såede for mange år siden. Nu kommer vi for at give tilbage".³⁶

Hans Henrik Lund, f. 1962, teologi fra Baptistkirkens Teologiske Seminarium, MPA fra Copenhagen Business School. Daglig leder for Kirkernes Integrations Tjeneste siden 2004. Har været præst i Citykirken (Baptistkirken) 1987-2003, menighedskonsulent i Baptistkirken 2000-2003. Medlem af bestyrelsen i European Evangelical Alliance.

³⁶ Citat fra Pastor Tony Acheampong, præst i International City Baptist Church, Hvidovre.

Vinden blæser fra syd og øst - mission og fornyelse

Af Knud Jørgensen

Den næste kristenhed vil være at finde i syd og øst og vil i modsætning til vor vestlige kristenhed være mere konservativt evangelikal, bibelorienteret og karismatisk. Fremover må vi ikke bare hente inspiration fra USA og England, men fra kirkerne i syd og øst. Med udgangspunkt i sine egne erfaringer fra mødet med kristne i bl.a. Etiopien og Kina peger forfatteren på, hvordan vi kan opleve "mission som læring", og hvordan nordiske missionsselskaber kan blive en bro for fornyelse og spiritualitet fra syd og øst til os i nord.

Kirkens tilbagegang i Europa, og kristentroens vækst i resten af verden understreger, at kristendommen i Vesten, som vi har kendt den, var en periode i kirkens historie, en periode, hvor evangeliet blev forsøgt oversat til folk i Vesten. Denne periode er nu forbi, og vi ser nye centre for åndelig og teologisk vitalitet opstå, efterhånden som kristne i det globale syd tager ansvar i mission og fornyelse. I det følgende skal jeg belyse, hvad dette skifte indebærer.

Min egen vej

Min vej begyndte i Etiopien og Østafrika, hvor jeg som ung missionær mødte en levende kirke, hvor bøn blev prioriteret, hvor man havde en grundlæggende tillid til Guds ord, hvor en Kristus-centreret forkyndelse kaldte til omvendelse og tro, hvor menighedens vitalitet var magneten, der trak nye til, og hvor kirken var åben for Den Hellige Ånd inden for en bred karismatisk forståelse.

Kontrasten var stor til den kirke, jeg mødte, da jeg vendte tilbage til Europa. Når jeg tænker tilbage på 80-ernes kirke i Vesten, oplevede jeg den som en kirke i vildrede – man levede i troen på fortiden, men begyndte at se, at fortidens metoder ikke greb fat i nutiden. Febrilsk ledte vi derfor efter nye modeller og tiltag – og nogle af tiltagene var gode, men de gik ikke dybt nok. Og fortsat drev vi mission blandt dem, som var langt borte, uden at tage alvorligt, at vi selv i voksende grad levede i en missionssituation.

Nogen anede, at noget var galt. En af dem var en gammel engelsk missionær, Lesslie Newbigin. Han havde været missionær i Sydindien i årtier og vendte så i 70-erne hjem til Birmingham, hvor han snart begyndte at skrive bøger om kirken i Vesten. En af de første, jeg læste, hed *Foolishness to the Greeks* (1986). Den gav mig et elektrisk chok; ikke bare hudflettede Newbigin hele vor rationalistiske modernisme, men han hævdede, at vor vestlige, moderne kultur var den vanskeligste at nå med evangeliet. I sin selvbiografi siger han det sådan:

Der er en kold foragt for evangeliet, som er hårdere at konfrontere end opposition. ... England er et hedensk samfund, og udviklingen af et sandt missionalt møde med denne hårde form for hedenskab er den største intellektuelle og praktiske opgave, som kirken står overfor.³⁷

Læsningen af Newbigin gjorde noget ved mig, husker jeg. Jeg begyndte at indse, at mine oplevelser fra Etiopien og fra den østafrikanske vækkelse – og siden også fra Latinamerikas eksplosive vidner og Kinas voksende kirke – var oplevelser af, hvordan kirken var tænkt at være. Ikke bare at man der levede Apostlenes Gerninger om igen, hvad angår Ånds og krafts bevis, men her var et levende Gudsfolk i lovprisning og gråd, her var mennesker, for hvem det vigtigste var at vandre i lyset, og som i sit fælles liv demonstrerede Guds fornyende og helbredende kraft ind i deres kontekst. I en senere bog om missionel kirke beskrives det, jeg oplevede, sådan: "De hellige mennesker vil være dem, som er blevet sat til side til Kristi tjeneste. Det er de mennesker, som er forskellige fra dem omkring dem, fordi de har givet deres ultimative troskab til Gud gennem Jesus som Herre"³⁸ I tillæg til Newbigin husker jeg, at jeg slutte alt af en anden engelsk "missionær", Eddie Gibbs. Han skrev om kirkevækst og om navnekristendommen i Vesten. Og i en af sine sidste bøger har han beskrevet nogen af de "quantum" forandringer, som er sket i kirke og kristen tjeneste. En af de udfordringer, han omtaler, handler om, at kirken må bevæge sig fra at være "market-driven" til at være "mission-oriented". Og

³⁷ Lesslie Newbigin, *Unfinished Agenda: An Autobiography*. Grand Rapids, Eerdmans, 1985, s. 249.

³⁸ Darrell L. Guder, *Missional Church. A Vision for the Sending of the Church in North America*. Grand Rapids, Eerdmans, 1998, s. 119.

skal menigheden blive "*mission-oriented*", begynder det, siger Gibbs, med en fornyelse af vore personlige og fælles liv gennem tilbedelse og åndeligt liv: "Vi kan ikke på overbevisende måde introducere mennesker til en, som vi kendte en gang for længe siden, eller som vi blot læser om".³⁹ Dette var jo netop, hvad brødrene i Østafrika og Etiopien havde lagt så stor vægt på: Vi må vandre i lyset, sådan at ikke djævelen fanger os i mørket. Derfor må vi bekende vore synder og få vore klæder vasket i lammet blod. Jo, missional kirke handler om en genopdagelse af kilderne, om at vende tilbage til det, som gør os til salt og lys.

Mission i en verden i forandring

Wilbert Shenk er en af arkitekterne for missional-kirke-tænkningen. Når han skal tegne et billede af mission i en verden i forandring, begynder han med at slå fast, at den moderne missionsepoke (1800-1999) er slut. Det som kom ud af epoken, er imponerende: Nye kirker i alle dele af verden – kirker som for længst har taget deres missionsansvar alvorligt nationalt og globalt. I denne epoke var Vesten udgangspunkt for sendelse; den nye epoke vil blive formet af de nye kirkers tro og vitalitet og af sociopolitiske faktorer, som bliver anderledes end "*Pax Britannica*" og "*Pax Americana*". Det betyder ikke, at missionens tid er forbi. Det vil altid høre til kristentroens væsen at være på vej over grænserne, sådan at evangeliet kan forkyndes for folkeslagene. Jovist har vestlig mission gjort fejl undervejs, men evangeliet vil altid forlange at blive givet videre – fordi det er evangeliet. Det, vi har brug for, er fornyelse af tro og af mission. Denne fornyelse vil vokse ud af en ny vision af Jesus Kristus som frelser og herre. En sådan fornyelse og vækkelse, hævder Shenk, vil resultere i et nyt vidnesbyrd – for mission er jo i grunden vidnesbyrd. Og i hele kirkens historie har der været en snæver forbindelse mellem Jesus-vækkelse og mission. Det samme mønster gentager sig i de unge kirker i to-tredjedels verdenen: En fornyet kirke vidner om, hvad den har set og hørt.⁴⁰

Samtidig må sand mission, også den missionale kirke, forholde sig til samfund og samfundsproblematik. Det var kristentroen, som til sidst fik det politiske system til at afskaffe slaveriet, og kampen for retfærdig-

³⁹ Eddie Gibbs & Ian Coffey, *Church Next. Quantum Changes in Christian Ministr.* Downers Grove, Intervarsity Press, 2001, s. 61f

⁴⁰ Wilbert R. Shenk, *Changing Frontiers of Mission.* Maryknoll, New York: Orbis Books, 1999, s. 186ff.

hed og mod det konformerende er fortsat en integreret del af opgaven. I det hele taget bør en missional kirke i det nye årtusinde i langt større grad konfrontere kulturen, end det har været tilfældet siden kejser Konstantin.

Fremtidens, ja, dagens kirke er de fleste steder en minoritetskirke. Det kristne Vesten er en saga blot, ideen om kristenheden er forbi. Og selv om vi oplever en eksplosiv kirkevækst en del steder i Afrika og Latinamerika, er troens folk alligevel et mindretal, i Asien tilmed et meget lille mindretal. Der er ikke plads til tidligere tiders triumfalisme og kirkelige magtgælde. I stedet har vi brug for en tjenende kirke, som henter sin ekklesiologiske inspiration fra de nye kirker, også fordi den største integritet og vitalitet i dag findes i de kirker og hos de kristne, som har oplevet martyriet – det 20-århundrede oplevede flere martyrer end nogen tidligere epoke, siger missionsstatistikeren David Barrett. Jeg har selv fået lov til at opleve, at når man lytter til martyrerne vidnesbyrd – hvad enten det er unge etiopiske studenter eller gamle kinesiske kvinder – møder man en dybde, en ægthed og enkelthed hinsides vore ofte fortænkte teologiske abstraktioner. Måske det er ud af disse kirker, at en ny missiologi vil opstå – en teologi, som forbereder os som kirke i vesten på at aflægge vidnesbyrd om Herren, også når prisen er forfølgelse. Det er i dette store perspektiv, vi i vesten skal se os selv som missional kirke, siger Shenk.

Den "næste" kristendom og den "næste" kristenhed

Philip Jenkins gør i bogen *The Next Christendom: the Coming of Global Christianity* (2002) opmærksom på, at vi står midt i en ny epokegørende reformation, ikke kun for katolikker, men for hele den kristne verden. Kristendommen vokser og oplever mutationer, som de fleste i Vesten ikke er opmærksomme på. Vore medier er fyldt med nyheder om den vrede islam; det er imidlertid ikke islam, men kristentroen, som vil sætte de dybeste spor i det 21. århundrede – på grund af dens vitalitet, dens globale udstrækning, dens placering i verdens hurtigst voksende samfund, det faktum, at dens tyngdepunkt skifter, og på grund af dens evne til at blive kød og blod i mange sammenhænge. Det 21. århundrede vil af fremtidige historikere blive betragtet som det århundrede, hvor religion på godt og ondt igen erstattede ideologi som "den vigtigste opildnende og destruktive kraft i menneskelige anliggender".

Og hovedperspektivet også hos Jenkins er, at det er den voksende sydlige og østlige kristendom, som vil dominere, og som vil have enor-

me politiske, sociale og religiøse konsekvenser. I middelalderens kristenhed opererede man med begrebet "Res Publica Christiana", for dermed at understrege kristendommens indflydelse på samfundet. Om dette siger Jenkins: "Kristenheden var en primær kulturel reference, og den kan godt genopstå som sådan i det kristne syd – som den nye transnationale orden, i hvilken politiske, sociale og personlige identiteter især defineres af religiøse loyaliteter".

Den næste kristenhed vil altså geografisk være at finde i syd og øst, og den næste kristendom vil derfor være meget anderledes end vor nuværende vestlige. Den vil være meget mere "konservativt" evangelikal, meget mere bibel-orienteret, og mere pentekostal/karismatisk. Her er Jenkins godt på vej til at tegne et skræmmebillede. Jeg er helt enig i, at teologi i syd og øst vil dominere, men der er meget, som tyder på, at det er derfra vi kan vente os en fornyelse af teologi og kirkeliv. I afrikansk sammenhæng har jeg således oplevet noget af det, en af vore vigtigste afrikanske teologer, Kwame Bediako fra Ghana, siger, at afrikansk kristendom kan komme til at "rescue our memories in recovering of a primal Christian consciousness". Bediako ser afrikansk kristendom som *en genopdagelse af bibelsk kristendom i en afrikansk kontekst*, hvor ikke mindst erfaringen af det transcendent midt i det immanente er et af kendetegnene: Gud lever og virker og græder og danser midt i verden.⁴¹

Opleve syd som kilde og kraft

Lad mig gribe lidt tilbage til emnet om vinden fra syd og øst, og sige lidt om syd som kilde og kraft. I denne formulering ligger ikke en ukritisk, sentimentaliserende holdning til alt, som kommer fra syd og øst. Heller ikke skal det tolkes snævert kristeligt. I stedet har det med det bredere medmenneskelige perspektiv at gøre: Der findes i syd værdier, et humaniserende potentiale, som frigørelsesteologen Jon Sobrino kalder det, som nord ikke kan klare sig uden. Det handler nemlig om værdier, som står i kontrast til nords dominerende og destruktive værdier: Fællesskab mod individualisme, nøjsomhed mod frådseri, tjenstvillighed mod egoisme, kreativitet mod en kopikultur, osv.⁴² Frigørelsesteologiens påstand, at det

⁴¹ Kwame Bediako, *The Stone Lecture*. Princeton: Princeton Theological Seminary, 2003.

⁴² Sturla Stålsett, Sturla, "Kan det komme noe godt fra Sør? Om utfordringer fra den fattige verden", i Svein Aage Christoffersen og Trygve Wyller (red.) *Arv og utfordring. Menneske og samfunn i den kristne moraltradisjon*. Oslo: Universitetsforlaget 1995 s. 306.

især er hos de fattige, man finder dette potentiale, i de fattiges frigørende praksis, er måske vel bastant, men min egen afrikanske erfaringsbaggrund bekræfter, at det er en rigtig retning at lede i. Det er blandt mine fattige, uuddannede, ofte arbejdsløse venner i Addis Ababa, at jeg især oplever, at disse stærke grundværdier for medmenneskelighed og livsrespekt lyser midt i et mørke af trøstesløshed og håbløshed. I en del sammenhænge i syd er disse værdier i dag på vej til at falme, under pres fra den invaderende globalisering, men fremdeles har jeg tro på, at syds kulturelle, moralske og åndelige styrke kan blive en kilde og kraft for en verden, som ellers forføres og underholdes til døde af modernitetens spøgelseser. Mine tidligere etiopiske studenter har i hvert fald lært mig at tænke etik med livet som centrum - en etik, som konfronterer nords militaristiske, materialistiske, individualistiske kultur. I mit eget liv er dette blevet en bagage af erfaringer, billeder og stærke følelser, som lever i daglig kamp med nords verdensbillede - erfaringer af etiopisk omsorg og forbøn under egen sygdom for nogle år siden, gæstfrihed og måltidsfællesskab fyldt med glæde og latter midt i elendigheden, trofasthed og venskab, som ikke flagrede bort ved næste korsvej, et håb mod håb efter borgerkrig og brodermord.

Eller jeg kunne nævne erfaringer fra Sydafrika af *konkretiseringer af forsoning og tilgivelse*, i forlængelse af apartheidregimets fald og i relation til Sandhedskommissionens arbejde for nogen år siden. Desmond Tutu gentog gerne: "It is a miracle!" Og fortalte dernæst om konkrete illustrationer af gamle bibelske sandheder. Illustrationer, som i sig bærer kraft for andre og for os i nord, og som får mine ofte teoretiske holdninger til grundlæggende menneskelige værdier og sandheder til at forvandles til noget håndfast, næsten sakramentalt - et ord, man kan tage og føle på.

Netop vi, som har arbejdet i mission, har noget meget vigtig at formidle videre her - ikke som missionsromantik eller solstråleførtællinger om tredje verden, men som dybe forvandlende impulser og perspektiver, der i næste omgang kan danne basis for en meningsfyldt kritik af nords kultur og blive en kilde og kraft til at *genfinde medmenneskeligheden* i nord.

Mission som læring

Englænderen David Smith udgav for få år siden en spændende og inspirerende bog om *Mission after Christendom*. Midt i det globale skifte er det vigtigt, hævder han, at vi husker, at missionshistoriens store og mindre tildragelser altid var ment til at skulle være en skolemester, som kunne

lede os til en dybere kundskab om Guds nåde i Jesus Kristus. Og denne proces fortsætter – således at hvor evangeliet krydser kulturelle grænser, er der stor mulighed for at nye dimensioner af den guddommelige nåde åbenbares; når evangeliet bliver kød og blod i nye sammenhænge, medvirker disse nye sammenhænge til, at nye, hidtil oversete sider af evangeliet kommer for dagen.

Den tværkulturelle mission åbner således op for nye perspektiver for os og fører til, at vi opgiver alle former for etnocentrisme. Den skaber muligheden for ... "en teologisk krydsbestøvning" blandt forskellige kulturer, idet hver kultur gennem Helligåndens gerning har noget at bidrage med i forbindelse med forståelsen af evangeliet og dets implikationer for kirkens liv og mission.⁴³

Flere iblandt os kan sikkert aflægge vidnesbyrd om "mission som læring". Når jeg tænker tilbage, tror jeg i grunden mine første tre-fire år som missionær og radiomand i Etiopien ikke handlede om særlig meget andet end at lære. Men i dag handler mission som læring for mig at se i særlig grad om at lære fra kirken i to-tredjedelsverdenen, især i relation til, hvad det vil sige at være en missional menighed.

En ven og kollega af mig, Tormod Engelsen (professor ved Menighedsfakultetet i Oslo), rejste for nogle år til Malaysia og Thailand med den hensigt at "knække den missionale DNA-kode". Hvad kendetegner unge missionale kirker, hvad er den drivende kraft, de forskellige grunde og motivationer, for deres vækst og mission? Om mission som læring siger han:

...trods store forskelle er der også overføringsmuligheder fra syd til nord. Vi behøver ikke bare inspiration fra USA eller England, men også fra Malaysia og Etiopien. Af og til kunne man være fristet til at sætte tingene på spidsen og sige: Rejs til Rom og Athen og studer *fortidens* kirke; rejs til Kuala Lumpur og Addis Ababa og studer *fremtidens* kirke – på godt og ondt! Det er nemlig ingen grund til at idyllisere eller idealisere nogen kirke eller menighed. Men lære af dem og lade sig inspirere af dem kan vi alligevel.

⁴³ David Smith, David, *Mission after Christendom*. London: Darton, Longman & Todd, 2002, s. 56-57.

Hvad lærte han så fra Østens kristenliv om missional kirke? Her er nogle smagsprøver:

- Teologi (lære), spiritualitet og praksis er nært forbundne og integrerede i menighedens liv.
- Menighederne lægger stor vægt på bibelens autoritet og på loyalitet mod kirkens tradition, hvad angår centrale lærespørgsmål.
- Jesus Kristus fremhæves som den eneste frelser, og der forkyndes klart om livets to udgange, frelse og fortabelse.
- Mange menigheder har et pentekostalt/karismatisk præg, som ikke mindst kommer til udtryk i gudstjenesteformen med lovsang, nådegavepraksis, forbøn etc. Disse gudstjenester og møder synes at være attraktive både for menighedsmedlemmer og for udenforstående ("centripetal mission").
- Langt de fleste i menighederne er aktive i en eller anden funktion. Der bliver lagt stor vægt på det almene tjeneste- og nådegaveperspektiv.
- Der findes forskellige former for fællesskab – husgrupper ("cells") og storsamlinger ("celebration"). Vækst sker især ved celledeling.
- Forkyndelse om og til mission og missionsinformation er en central del af de fleste samlinger.
- Man har formelle strukturer for mission i både nærmiljø og udenlands. Parallelt foregår der en udstrakt ikke-formel missionsvirksomhed af de fleste af menighedens medlemmer gennem vidnesbyrd og tjeneste over for familie, venner, arbejdskolleger etc. Denne vidnetjeneste er præget af frimodighed og entusiasme på evangeliets vegne og en oprigtig tro på, at Jesus virkelig "hjælper" og har "svaret" på de vigtigste problemer.
- Der findes en "missionsspiritualitet", som præger menighederne, og som ikke mindst giver sig udslag i forbøn, givertjeneste og omsorg for missionærerne.
- Den mundtlige formidling af det kristne budskab går hånd i hånd med et stærkt diakonalt engagement. I alle menighederne var der diakonale tjenester både over for menighedsmedlemmer og nødlidende i samfundet for øvrigt.

- Menighederne lægger vægt på uddannelse og oplæring af medlemmer på alle niveauer, fra børn til pastorer.⁴⁴

Disse første antydninger af en sydlig DNA-kode bekræfter det, vi kan kalde en bibelsk, ofte pentekostal/karismatisk kristendom, med et fokus på et missionalt og integreret helhedsperspektiv på kirkens væsen og opgave. Mission forankres i den lokale menighed og i hele menigheden, uafhængigt af, om menigheden bruger særlige organisationer eller ikke for at virkeliggøre dele af sit missionsansvar.

Inspiration og fornyelse

"Autentisk fornyelse af kirken kan ikke skilles fra mission; de to hænger uløseligt sammen" (Wilbert R. Shenk).⁴⁵

At se på syd og øst som kilde og kraft handler også om vor hjemlige længsel efter inspiration og fornyelse. Her er, tror jeg, vort største behov i nord, at Ordet måtte vende tilbage. Der er iblandt os en dyb længsel efter et liv i efterfølgelse og tjeneste. Sudanmissionen tog for nogen år siden konsekvensen af dette og udvidede sin formålsparagraf med følgende:

Sudanmissionen ser det endvidere som sit formål at frugtbargøre viden og erfaring fra missionsarbejdet i Afrika i kirkens tværkulturelle arbejde i Danmark og i det hele taget *at formidle inspiration fra de afrikanske kirker til kirken herhjemme*.⁴⁶

Når jeg fortalte mine etiopiske studenter om den åndelige situation i Skandinavien og om, i hvilken grad vi som kristne er fanget ind af vestlig kultur og verdensbillede, spurgte de mig jævnlige, om nordiske missionselskaber var fornyelsesbevægelser i hjemlig sammenhæng, og om vi hjemme fortalte om kirkens liv i syd. Dette er i dag et grundlæggende spørgsmål for nordisk mission i bred forstand og for nordiske missionærer: *Hvad har vi lært i syd til inspiration og fornyelse hjemme?* Når jeg i dag bliver bedt om at tale i kirke- og missionsammenhæng, mærker jeg,

⁴⁴ Tormod Engelsen, "Misjonale kirke – en utfordring fra kirken i sør" i *Ung Teologi* 4/2003

⁴⁵ Wilbert R. Shenk, "Mission, Renewal, and the Future of the Church". I *International Bulletin of Missionary Research* 221 (4), 1996.

⁴⁶ Mogens S. Mogensen, "Partnerskab i mission". *Sudanbladet* 1, 1998:10-11.

at dette spørgsmål styrer mine tanker. Det betyder, at jeg må fortælle om noget af det, jeg har lært fra mine etiopiske venner:

- Bøn prioriteres, ikke mindst ind i et åndskampsperspektiv.
- En grundlæggende tillid til Guds Ord: Ordet forvandler, Gud handler i historien, man lever i det bibelske verdensbillede.
- En Kristuscentreret omvendelsesforkyndelse baseret på både kamp- og offermotivet (1 Joh 3,5-8), som trækker til nye og fører dem ind i lyset.
- En stærk evangeliseringsvision blandt unge og blandt lægfolk, som resulterer i evangelisering i hverdagen, ud fra hjemmet, gennem teamarbejde.
- En åbenhed for Helligånden inden for en bred karismatisk forståelse, hvor omvendelse, genfødsel, overgivelse og kraftudrustning væves sammen, sådan at udrustningen af hele Guds folk til tjeneste står centralt, og sådan at åndsfornyelse giver sig udslag både i evangelisering og i diakoni.

Åndskamp, fornyelse og frafald

Oplevelsen i Etiopien af den nære sammenhæng mellem spiritualitet og åndskamp blev forstærket i mit møde med den østafrikanske vækkelse. Der er her tale om en fornyelsesbevægelse, som går tilbage til 1920-erne, og som i stærk grad har sat sit præg på protestantisk kirkeliv i hele regionen. Det, som især præger denne vækkelse, er dens vægt på at vandre i lyset midt i en verden, hvor Satan kan gå omkring som en brølende løve. Hvad lærte jeg så her om åndskamp?

- Bliv ikke for optaget af at analysere dæmoner og Satans tricks. Inden for dæmonkulturerne er man meget optaget af at katalogisere dæmoner, deres navn, farve, lugt, oprindelse, smag etc. Det gør man, fordi man tror på den måde at kunne kontrollere det onde. Når folk kommer til tro på Jesus, beskæftiger de sig ikke med den slags. Jesus har jo sejret over alle dæmoner, og vi behøver ikke studere deres aktivitet for at vinde kontrol over dem.
- Løft Jesus op og det som korsfæstet. Alle nådegaver skal bruges til at løfte korset op - også helbredelse og mægtige gerninger.

- Det afgørende tegn på Den Hellige Ånds magt er "sønderknuselsen", altså et angrende hjerte - ikke tungetale eller mægtige gerninger. De kan høre med, men det centrale tegn på Guds kraft er anger og bod.
- Den eneste måde at bryde Satans magt på i hverdagen er at vandre i lyset med hele dit liv, sådan at Satan ikke får en chance til at binde dig i mørket. At vandre i lyset betyder at leve i åbenhed for hverandre, i små grupper, hvor forbøn og helbredelse står centralt.
- Nåde-gaverne hører hjemme i relationer og sammenhænge, som er rensset i blodet fra Kristi kors. Herrens kraft er blodet, som rensset fra al synd.
- Den som er rensset og vandrer i lyset, forsager djævelen og alle hans gerninger - absolut og totalt.
- Ud af renselsen og ved at vandre i lyset i nært fællesskab med brødrene og søstre vokser vidnesbyrdet og de nådegaver, som vi har brug for på vej ud med ordet om Jesus.

Hvis mine afrikanske (og kinesiske) venner skulle sige noget til os i dag, tror jeg, at de først ville sige noget om åndskamp – eller *åndelige konflikter*, for at bruge et mindre belastet begreb. Hvor man har en abstrakt forståelse af åndskamp, vil man også mangle forståelse for Guds kraft ind i åndskampen – kraft gennem nådemidler, nådegaver, bøn og netværk med andre kristne. Resultatet bliver svage kristne – troen bliver død teori, kristenlivet bliver tradition, fordi kristenlivets kamp- og sejrside mangler. Da er skridtet ikke langt til frafaldet. Eller vi ender med en forstandsevangelisering, som savner kraft og saft.

Philip Jenkins siger: "Hvis der et enkelt nøgleområde mht. tro og praksis, som deler kristne i nord og syd, så er det spørgsmålet om åndelige magter og deres indflydelse på menneskers daglige liv".⁴⁷

Apropos frafaldet, en asiatisk kollega, Kan Sun Tan fra "Oversees Missionary Fellowship International" i Singapore, mindede mig for nogen tid siden om Emil Brunners behandling helt tilbage i tredverne af begrebet "The Paganisation of the Church" – altså hvordan vender en kirke tilbage til hedenskabet igen. Var det symptomatisk, at det var en fra

⁴⁷ Philip Jenkins, *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 121.

øst, som skulle minde mig fra vest om følgende tegn på, at en kirke er på vej mod frafaldet?

- Fraværet af *community* – fællesskab, samfund; de helliges samfund er blevet til individualismens parademarch.
- De troendes partielle omvendelse. Det var samme sag, Bonhoeffer var optaget af, når han ind i den tyske bekendelseskriser i tredverne talte om efterfølgelse og om dyr og billig nåde. Snakker vi så meget om Guds kærlighed, at vi glemmer, at frelseren også er *Herre*?
- Den lidenskabsløse hengivelse til religiøs pligt: En del er fortsat trofaste i deres religiøse pligter – hvad enten det handler om den daglige aftenbøn eller de nødvendige gøremål i menigheden. Men det går tungt, meget tungt - glæden og frimodigheden er blevet en mangelvarer, og de gode gerninger kommer ikke længere "als ein freuliches Hervorquellen" (Luther).
- Tabet af tillid til Gud. Man har mistet tilliden til, at den treenige Gud er på færde i vort *hverdagsliv*, at Gud holder universet i sin hånd og er *Herre* over historien. Kan syd og øst lære os at bringe Gud tilbage til hele menneskelivet - til den store historie (hvor det handler om oprindelse og mening med livet), til den menneskelige historie (hvor det handler om vejledning, helbredelse og beskyttelse) og til naturens historie (hvor det handler om, at Gud er skaber og herre).

Ikke alle strømninger fra kirkerne i syd og øst kan eller skal overføres til os i Vesten. Da ville vi stå i fare for at repetere vore egne fejl fra de sidste to hundrede år, hvor vi lidt for ofte plantede efterligninger af vestlig kristendom i syd og øst. Alligevel vil jeg udfordre nordiske mission til i større grad at være en bro for fornyelse og spiritualitet fra syd og øst til os i nord. Ikke ukritisk, men heller ikke så kritisk, at vi går glip af vitaliteten og inspirationen fra syd og øst.

Knud Jørgensen, f. 1942, cand. theol. 1970, journalist, Ph.d. i missiologi og kommunikation 1980, har bl.a. været programredaktør ved Det Lutherske Verdensforbunds radiostation i Etiopien, sekretær ved Det Lutherske Verdensforbund, rektor for Gå Ut Centret, informationschef ved Kirkens Nødhjælp, Norge, og siden 1998 direktør for Areopagos. Knud Jørgensen er også lærer ved Menighedsfakultetet i Oslo og har skrevet en lang række artikler i bøger og blade og er medforfatter til bl.a. "Missiologi i dag" (1994).

Johannes Aagaard in memoriam

1928-2007

Af Lars Mandrup

Johannes Aagaard var redaktør af denne skriftseries forgænger, Nordisk Missions Tidsskrift, gennem tre årtier fra 1963 til 1993. Det er dog langt fra den eneste grund til at mindes ham i dette nummer af Ny Mission. Han var en mammut i både dansk og international mission helt fra sine unge år, til svækkelsen ramte ham i hans sidste år.

Det er ganske umuligt at sammenfatte hele Johannes Aagaards virksomhed på nogle få sider. Han var en sammensat person, altid hestehoveder foran alle os andre, en ildsprudende vulkan af ideer og visioner, tanker og handlinger. Nogle greb dem; mange fulgtes med ham i kortere eller længere tid; adskillige stødte sig på ham og forlod ham igen, men ingen forblev upåvirket af mødet med ham, og hos mange efterlod han sig dybe spor. Selv om han kom til at præge udviklingen i missionen og i missionsteologien i en hel generation, kom han dog ikke til at danne skole, ligesom han heller ikke kan placeres i nogle af sin tids missions-teologiske skoler.

Skelsættende for hans liv blev en rejse til Indien, som han som ung teologistuderende gjorde i begyndelsen af 50'erne. Opholdet gjorde et så stærkt indtryk på ham, at han aldrig kom sig af det. Det var dels mødet med mennesker, der måtte leve under ubeskrivelige vilkår i bundløs fattigdom; dels var det mødet med den indiske religiøsitet, som på en gang fascinerede og frastødte ham. Det var især den tætte forbindelse mellem de religiøse og de seksuelle følelser, men også sammenknytningen af religiøs og seksuel praksis, som han senere genfandt i de nyreligiøse bevægelser, da de oversvømmede Vesten. Dermed var dagsordenen sat for hele hans liv. Johannes Aagaard kunne umuligt blot blive missionsteoretiker. Hver gang han så nye udfordringer, måtte han handle på dem.

I Indien mødte han ikke blot fattigdommen og religiøsiteten, men også missionen og missionærerne. Den første og samtidig den, som fik afgørende betydning for ham, var Ellen Laursen på kostskolen i Narayanpur. Hun var udsendt af det daværende Dansk Santalmission. Hendes autentiske væremåde og lysende nærvær som kristen missionær i en hin-

duistisk kontekst gav ham dyb respekt for missionærerne og deres arbejde, som han aldrig siden mistede.

Egentlig ville Johannes Aagaard selv have været missionær. Det var hans overbevisning tilbage fra barndomshjemmet i Horsens. Missionær blev han ikke i den forstand, som han havde forestillet sig, men missionær blev han alligevel. Det blev oftest som missionær i kamp og strid, og det blev det image, som han fik i den bredere offentlighed.

Få år efter sin teologiske embedseksamen blev han ansat ved Århus Universitet som amanuensis i missionshistorie i 1959. Han blev ved fakultetet hele sin akademiske karriere, som afsluttedes med udnævnelsen til professor i missionsteologi i 1995. Stillingen i missionshistorie overtog han fra professoren i faget Ny Testamente, Johannes Munck, som havde missionshistorien som en lille bibeskæftigelse, men Johannes Aagaard udviklede det til ikke bare at handle om missionshistorie, men opbyggede det til et Institut for Økumeni og Mission, som til sidst blev anerkendt som en fast del af det teologiske pensum. Et par artikler i internationale tidsskrifter åbnede udlandets øjne for den unge missionsteolog, og i 1967 forsvarede han sin doktordisputats om forholdet mellem mission, konfession og kirke i det 19. århundredes Tyskland.

I hans første årti på det teologiske fakultet betragtede adskillige på fakultetet ham som leder af en lille sektlignende gruppe af studerende med specialinteresser. Da det lille institut voksede, flyttede det fra universitetets hovedbygning til en barak i fakultetets nærhed. Her satte han en flok studerende, som ind imellem blev kaldt for Aagaards disciple, i gang med at arbejde med missionsteologien, inspirerede og provokerede dem, og de blev samtidig hans missionsteologiske medarbejdere. For Aagaard var missionsteologien ikke nogen nichebeskæftigelse i teologien, men tværtimod teologiens vej ind i kirkens liv og praksis.

I 1966 oprettede han sammen med mennesker fra forskellig kirkebaggrund Det økumeniske Center i universitetets nærhed. Han var med til at formidle mødet mellem den teoretiske og praktiske beskæftigelse med mission i de årlige Roskilde-møders møde mellem studerende og missionærer. Han var drivende kraft i Århus Kristne Studenterbevægelses afdeling for mission og økumeni og dets studiearbejde om menighedens struktur og mission. Det sidste var et hovedtema gennem hele hans liv. Han forblev tro mod kirken, men hans troskab var en kritisk loyalitet. En kirke uden mission var for ham en død kirke. Derfor skulle lægfolket udrustes teologisk, og sammen med kollegaen Poul Nepper-Christensen

oprettede han kurset Teologi for Lægfolk, hvor han selv underviste i faget samtidsteologi.

Det, som der blev arbejdet med på universiteterne og internationale konferencer, skulle ud til lægfolket og resultere i konkrete initiativer, ellers var det omsonst arbejde. At Kirkernes Verdensråds generalforsamling i Uppsala i 1968, hvor "verden skrev kirkens dagsorden", blev omsat til dansk ved Mini-Uppsala mødet i Haslev samme år, var hans fortjeneste. Det blev senere til Danske Kirkedage. På det akademiske plan var han medstifter af det nordiske samarbejde om studier og forskning i mission og økumeni (NIME), og i en periode var han præsident for den internationale videnskabelige sammenslutning af missiologer (IAMS). På hjemligt plan var han i en lang årrække med i Dansk Missionsråds studieudvalg.

Da bølgen af nyreligiøse bevægelser slog ind over Vesteuropa, kaldte det på hans handling. Han forlod Det økumeniske Center, som han var medstifter af, og oprettede Dialogcentret. Her lagde han sin arbejdskraft i den sidste del af sit liv, og det var også det, han blev mest kendt for i en større offentlighed, meget tit udskældt og kritiseret for sin stærkt konfronterende facon, men hele tiden arbejdende for, at den danske folkekirke skulle reagere på udfordringen fra de mange nye religiøse bevægelser.

Mange oplevede Johannes Aagaards livsforløb som en række af brud, hvor han forlod noget for så at kaste sig over nyt. For ham selv var hans beskæftigelse en ubrudt linie med en dyb indre sammenhæng. Grundlæggende i hans virke vedblev arbejdet med det nytestamentlige vidnesbyrd at være, ligesom han fandt sit åndelige potentiale i oldkirkens teologi.

Er der ikke mission i livet, er det spild af tid! Og er der ikke tilbedelse i livet, er det dermed også spild af tid! Disse var de afgørende grundsætninger i Johannes Aagaards liv, og de ledede ham gennem et liv i bestandig kamp.

Lars Mandrup, f. 1943, sognepræst i Risskov; formand for Danmission og næstformand i Dansk Missionsråd. Har været præst for Kirkens Korshær i Århus, missionær i Madagaskar 1980-86 og forstander for Diakonhøjskolen i Århus. Er desuden medlem af hovedbestyrelsen i Jysk Børneforsorg/Fredshjem. Har skrevet mange artikler om mission og diakoni. Ud gav i 1996 "Salige er de fattige", i 2004 "Verdens midtpunkt - 25 år i Madagaskar" og i 2007 "Større ting at se".

